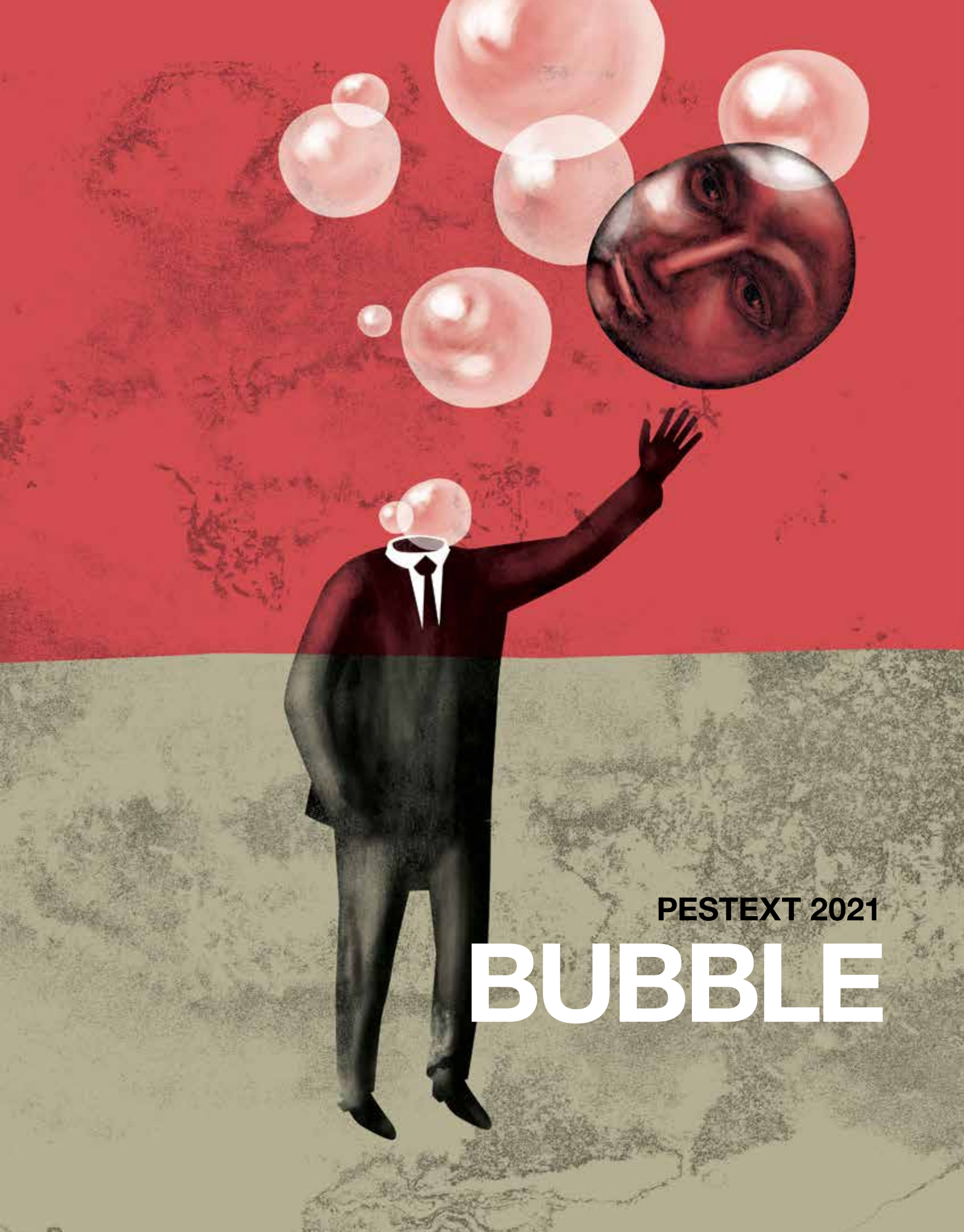
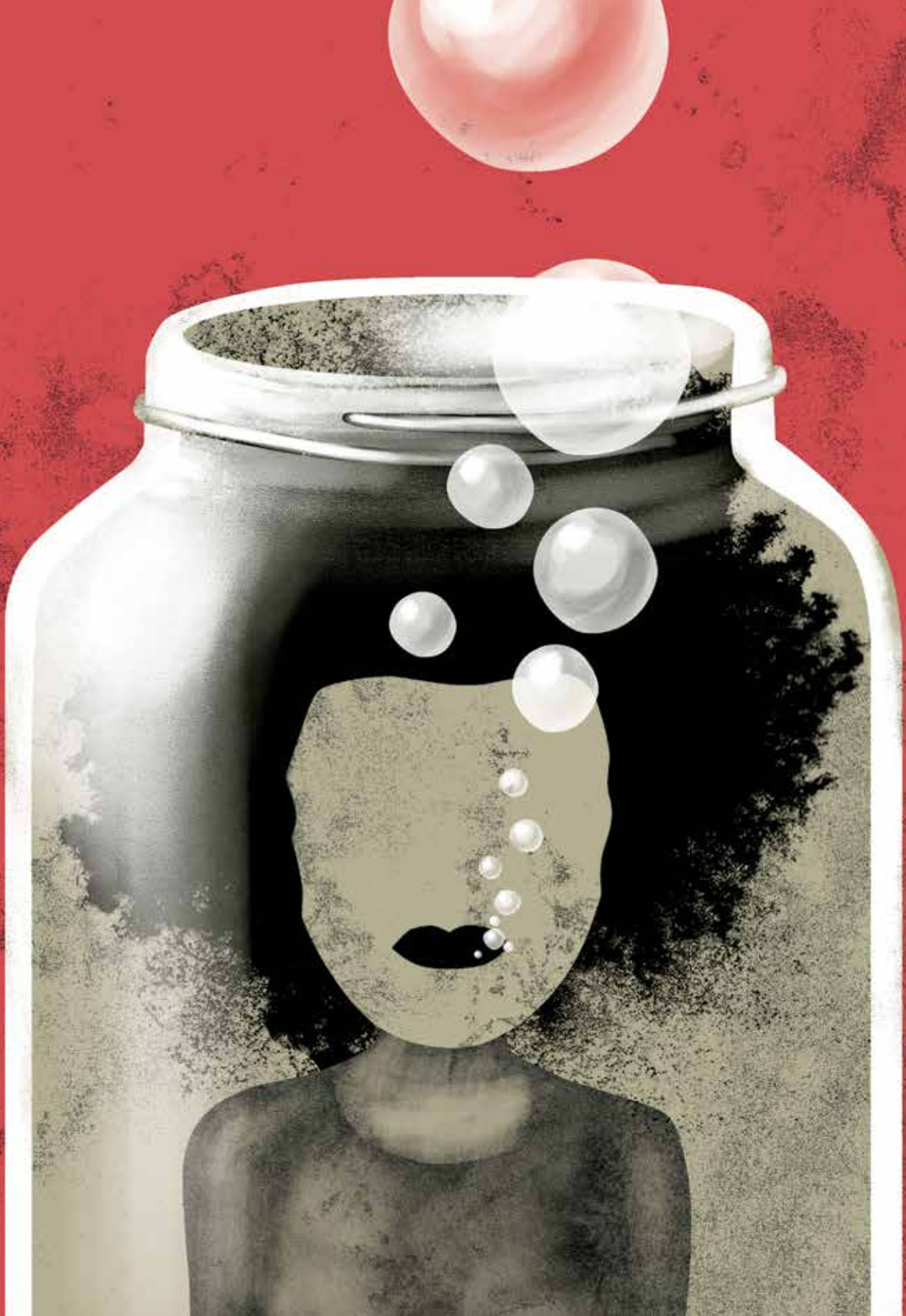

PESTEXT 2021

BUBBLE

Pest
text

MISZJE

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Petőfi
Kulturális
Ügynökség

• Visegrad Fund

nka

PETŐFI
IRODALMI
MŰZEUM

CAMÕES
INSTITUTO
DA COOPERAÇÃO
E DA LINGUA
PORTUGAL

LENGYEL
INTEZET
BUDAPEST

Embassy of Sweden

WACŁAW
FELCZAK
ALAPITVÁNY

Bevezetés

A nyári szellőben szappanbuborékot eregető kisgyerekek. Buborékok a strandbűfé frissen csapolt sörében. Az elmúlt években a buborékhoz újabb jelentésrétegek tapadtak: véleménybuborékokba zárt, önismétlő közösségi médiás bejegyzések, buborékokban megrendezett sportesemények, a karantén bubija... Ez lett a biztonság és a bezártság szimbóluma, a burok, amin keresztül megszűrt információkhoz jutunk, a keret, ami megvéd minket a nekünk nem tetsző véleményektől – vagy épp a vírusoktól. Miért csak a mások vallási, politikai, erkölcsi buborékja tűnik bármikor szétpattanó illúziónak, míg a miénk racionalitásnak? Mi történik, ha a saját burkaink repednek meg? Mi szivárog át? Mi látszik belőlünk a buborékon túl, mire megyünk a buborék nélkül?

Introduction

A kid blowing bubbles in the summer breeze. Bubbles in the fresh draft beer at the pool. Yet, recent years have been bringing new implications of a *bubble* into our lives: self-repetitive posts on social media platforms locked up in their own opinion-bubbles, sport events held in bubbles, the bubble of quarantines... It has become the symbol of safety and lockdown, the skin through which we receive only certain selected pieces of information, the frame that protects us from unwanted details of news or viruses. Why is it only the religious, political and moral views of others that seem like a vulnerable illusion, and ours appear as rationality? What if our bubbles pop? What would seep through then? What can others see about us from outside our bubbles? What will we do without our bubbles?

Tartalom / Content

Prológus / Prologue

- 3 Szabó Imola Julianna (HU)
- 4 Peter Balko (SK)
- 9 Piotr Socha (PL)
- 10 Guzel Jahina (Ru)
- 13 Anne Pikkov (EST)
- 14 Rebecca Maria Salentin (D)
- 17 Catarina Sobral (PT)
- 19 Pavla Horáková (CZ)

Az írópályázat győztesei

Winners Of The Writers' Competition

A Pesttext Írópályázatának Közönségdíjasa:

- 23 Erdődi-Juhász Ágnes (HU)

A Pesttext Írópályázatának Szakmai Győztese:

- 27 André Ferenc (HU)

Epilógus / Epilogue

- 33 Afonso Cruz (PT)

Szabó Imola Julianna:
Buborék

Szabó Imola Julianna: Buborék

Légzéstechnika

Éjjelente sarkok nélküli falakat számolok. Csillagnakú halandóknak fordítom hátamat. Lábammal tolom el a koromsötét éjszakát. Holnapig. Árnyak zuhannak a kerti fák alá. Gyömölcsszagú ajkuk maghájba zárva. Megérik bennem is az érkezés. Fejjel fel és fejjel le fúrom magam. Ajtók és ablakok rebbennek szét a táguló alagútban. Agyagszárnyú madarak tapadnak a földhöz. Fényt kortyolok, rozsdás a csontom. A várakozásban kitöltöm a teret. Mintha a félelemnek éhsége, a vágynak gyomra lenne: kapar belülről a felismerés. Mély vizek sodrásába mártom árnyaimat. Esőcseppként tapadok a lombokhoz, míg kopolyúim pikkelyes kérgek. Bálnák éneke szorult nyelvem alá. Emlékeimet felejttem. Anyám langyos, kékingű csónakját. Tarka szolgája vagyok a várakozásnak. Mázas koponyámon isten fésüli félre az árvalányhajakat. Ezüst zárójel a hold karimája. Mielőtt távolodni kezdek, még közel húznak. Elgurult labdaként várom, hogy szétnyíljon egy kéz felettem.

Bezárt levegő a gyerekkor.

Kifújom.

Breathing technique

By night, I count walls without corners. I turn my back on mortals with starry necks. I push the pitch-black night away with my feet. Until tomorrow. Shadows fall under the garden trees. Their lips, with scents of fruit, are closed in a seed shell. The arrival ripens in me too. Head held high and head slung low I bore myself in. Doors and windows quiver open in the widening tunnel. Birds with wings of clay stick to the ground. I sip glimmers of light, my bones are rusty. As I wait, I fill the space. As if fear had a hunger, desire a stomach: realization scrapes inside. I dip my shadows in the eddies of deep waters. I stick to the leaves like a raindrop, while my gills are scaly bark. The song of whales is pressed under my tongue. I forget my memories. My mother's lukewarm, blue-shirt boat. I'm a dappled slave to waiting. On my glazed skull, God brushes aside the orphan girl's hair. The rim of the moon is a silver parenthesis. Before I would begin to move away, they draw me close. I wait like a ball which has rolled away for a hand to unfold above me.

Childhood is air closed inside.

I breathe it out.

Translated by Thomas Cooper

Bubble

Szabó Imola Julianna (1984) magyar író, táncelméleti szakíró, intermedialis alkotó, grafikus. Legutóbbi kötete *Holtak aranya, holdak ezüstje* (2020), egy lengyel-magyar összművészeti kísérlet.

Szabó Imola Julianna (1984) Hungarian writer, graphic designer, dance theorist, intermedial artist. Latest book in Hungarian and Polish: *Holtak aranya, holdak ezüstje* (2020).

Thomas Cooper amerikai fordító, magyar, német és román nyelvről fordít angolra többek között Kertész Imre esszéit, Herta Müller verseit.

Thomas Cooper has published an array of translations of works of literature and scholarly prose from Hungarian, German, and Romanian, including essays by Nobel Prize-winner Imre Kertész and poetry by Nobel Prize-winner Herta Müller.

Peter Balko: Anno Lošoncon

Favágó

„A házad a két pusztá kezeddél kell felépítened, különben előbb vagy utóbb összedől. Ültetsz néhány fát, hancúrozol a feleségeddel, áthívod borozni a barátaidat, készítesz egy hintát a lányaidnak, és azt mondod magadnak, az élet szép.” Ezt mondogatta az öregapám vasárnaponként, amikor a kádban feküdt, Koós Jánost hallgatott és búvárkodott. Egyszer tizenkét egész percig kibírta a víz alatt, csak akkor dugta ki a fejét, amikor nagyanyám sírva fakadt, és elkezdte keresni a halotti ruháját.

Jano Krajči volt Lošoncon a legstrammabb férfi. Gyönyörű, nagy keze volt, nadrájja hátsó zsebében fésű, és ha valaki felbosszantotta, azt tökön rúgta. Nem járt kocsmába, nem járt templomba. Azt állította, hogy otthon is berúghat, és az egyetlen, amiben hisz, a szerelem.

Amikor 1938-ban az első bécsi döntéssel Lošoncot a Felvidékhez csatolták, öregapa öt éves volt. Az apjával együtt átköltözött a nagyszüleihez Mýtána, amely a barikád szlovák oldalán feküdt. A kétgenerációs, hosszú verandás házban, amelynek kertje egészen a rémisztő erdőig ért, több állat élt, mint ember. Mindenki a földön aludt egy nyirkos kis szobában, amelyben egy masszív agyagkemence állt. Az egyetlen, akinek privilégiuma volt, hogy puha szénán aludjon a konyhában, Františka volt, a kecske. A bölcs kis szakáll és az átható tekintet az arisztokrata pozícióját biztosította számára a családban – magyar költészetet olvasott, és használta a latrinát.

Nem egész egy évvel később, amikor a háború és a bomlásnak indult testek bűze minden házat átjárt, Františka örökre eltávozott. A falubeliek egy csoportja kicsalogatta a Mýtna/Vámosfalva feletti rétre, ahol megkövezték és megették. Nyersen, el sem siratva. A rémisztő tettet öregapa is figyelemmel kísérte a távoból. A véres szájú, beszámíthatatlan tekintetű falubeliek arca a háborút követően még hosszú éveken át elvette álmát és lelki nyugalma. Azt, ami Františká-

“You have to build a house with your own bare hands otherwise it will fall in on you sooner or later. Plant a few trees, make love to your wife, invite some friends round for homemade wine, make a swing for your daughters and tell yourself that life is beautiful.” That is what my grandad used to say every Sunday when he was lying in the bath, listening to Koós János and going underwater. One day he stuck it out underwater for a full twelve minutes, carrying on until Grandma burst into tears and started looking for his coffin boots.

Jano Krajči was the handsomest man in Lošonc. He had beautiful large hands, a comb in the back pocket of his trousers and when someone annoyed him he would kick them in the balls. He did not go to the pub nor to church. He said that he could get drunk at home and that the only thing he believed in was love.

When in 1938, the first Vienna Arbitration awarded Lošonc to Hungary, Grandad was five years old. Together with his father, he moved to his grandparents' in Mýtna, which lay on the Slovak side of the barricade. In a two-generation house with a long verandah and garden going right back to a haunted forest, there lived more animals than people. They all slept together on the ground in a damp little room with a huge clay stove. The only one who had the privilege of sleeping on the soft hay in the kitchen was the goat, Františka. Her intelligent beard and piercing glare gave her the position of the family aristocrat who read Hungarian poetry and used the latrine.

Less than a year later, when the stink of war and decomposing bodies had penetrated into every home, Františka passed into eternity. A group of villagers had lured her into the meadow above Mýtna where they then stoned her to death and ate her, raw and unmourned. Grandad was one of those to witness the dreadful scene from afar. For years afterwards the bloody mouths and bloodthirsty expressions on the faces of the villagers deprived him of sleep and in-

ból maradt, hazavitte, és eltemette a kertben. A fake-resztre rávéste a nevét, pitypang koszorút akasztott rá, és a kis sírra Petőfi Sándor *A Szeptember szerelem* című verseskötetét fektette, Františka kedvencét.

Öregapa anyukája és bátyja, Laco aláírta a magyarizációs lisztynát és Lošoncon maradt. Öregapa rendszeresen meglátogatta őket. Főleg akkor, amikor a helyzet csillapodott, és senki sem lőtt senkire, a szomszédok nem vágták el egymás kakasának a nyakát, a németek nem temették be a kutakat és méztelen katonákat sem dobáltak a tömegsírokba. Janík vagy János, ahogy az ismerősei hívták, többnyire nyáron járt Lošoncba, néha két egész hónapra is.

Forró augusztust írtunk 1941-ben, Lošonc eltorzított története legnagyobb hőségét élte. A tüzesetek járványként terjedtek, és porig égettek mindent, ami az útjukban állt. A napraforgó- és kukoricaföldek, amelyek magas szárukkal általában körülölelték a szomorú várost, kiszáradtak és rendszeresen kigyuladtak. A folyók medrében rohadó halak és angolnák feküdtek, a dombok aszott sztyeppékké változtak, az erdők teli voltak hajlott koronájú halott fákkal. Mindenhol éhség és nyugtalanság uralkodott, a víz a kutakban bűzlött akár a partizánok hónalja, az emberek között egy furcsa betegség terjedt, amely kék pestisként írta be magát Szlovákia történetébe.

A magyar hivatalnokok tudták, hogy Lošoncot életre kell varázsolni, úgyhogy közvetlenül a dühöngő járvány és a tomboló háború közepette megszervezték a legendás labdarúgó mérkőzést a magyar Debrecen és az osztrák Graz között.

A mérkőzések mérkőzésének, amelyben maga Popó Mátyás, Pelé apja is játszani fog, akit Fecskének is becéznek, és Magyarország történetének legjobb játékosaként az arany kolbászt is birtokolja, messze Lošonc határain túl is híre ment, a jegyeket öt böffentés alatt eladták. Világos volt, hogy a régi stadion kapacitása, amelyben közvetlenül a pálya közepén egy óriási platán nőtt, nem lesz elegendő. Ezért a főtérre füves négyzetek ezreit hordták össze, körben pedig kaszkádos tribünöket, büféket és kis kávézókat építettek ki. Egy hónap alatt új stadion emelkedett Lošonc közepén, amely a kapacitását tekintve a legnagyobb volt a Felvidéken. A jellegzetes Újvilág, Nový svet nevet kapta.

ner peace. He took what was left of Františka home and buried it in the garden. He then carved her name into a wooden cross, hung it with a wreath of dandelions and placed alongside it Františka's favourite collection of the poems of Sandor Petőfi, *A Szeptember szerelem*.

Grandad's mother and brother, Laco, both signed the Magyarization charter and stayed in Lošonc, where Grandad visited them regularly. This was especially when the situation had calmed down, no-one was shooting anyone, neighbours weren't slitting the throats of each other's cocks and the Germans were neither poisoning wells nor throwing naked soldiers into mass graves. Janík, or János as his friends called him, usually went to Lošonc in summer, sometimes for the whole two months.

In the sizzling August of 1941, Lošonc experienced the highest temperatures in its chequered history. Fires spread like an epidemic and turned everything that stood in their way into dust. The corn and sunflower fields, the high heads of which usually formed a graceful ruff around the sad town, were withered and inflammable. Decaying fish and eels accumulated in dried-up river beds, hills changed into dusty steppes and forests were full of dead trees with bowing crowns. Hunger and unrest was everywhere, the water in wells stank like the claws of partisans and a strange disease spread among people which was to become known in Slovak history as the 'blue plague'.

Hungarian officials knew that Lošonc needed a miraculous new lease of life and so in the very eye of the war hurricane and galloping epidemic, they organized the legendary football match between the Hungarian team, Debrecen and the Austrian team, Graz.

News of the match in which the great Mátyás Popó (nicknamed Golden Sausage award for the greatest player in the history of Hungary, would be playing, spread far beyond the limits of Lošonc and tickets were sold in no time. It was obvious that the capacity of the old sta-

Ezen az emlékezetes napon állítólag százegyezer ember jött össze. A nézők egymás helyén-hátán álltak és ültek, a lámpákról lógtak, gólyalábakon járkáltak, néhány uraság pedig egy miniatűr léghajóból követte a mérkőzést. Amikor a játékosok kiszaladtak a pályára, a stadion felzendült, akár egy részeg sziréna, ami az egész földgömbön végighömpölygő hanghullámot hozott létre. Azt mondják, hogy a kiáltást még az amerikai elnök, Theodore Roosevelt is hallotta a dolgozósobájából, és úgy megijedt, hogy leforrázta forró teával a lába közét. Azóta járt olyan terpeszben, mint egy zsoké.

A nézők, akik saját szemükkel látták a mérkőzést, mind egy szálig egyetértettek abban, hogy a modern labdarúgás történetének legnagyobb és legcsodálatosabb pillanatáról volt szó. A Debrecen 7:1-re deklassálta Graz-ot, és Popó Mátyás lőtte be mind a nyolc gólt. A sport és Lošonc újjászületésének ünnepe volt ez, amely meggyötört válláról lesöpörte a kék pestist, és megerősödve folytatta gyötrelmes útját. Öregapám látva a legendás Lastovička művészetét, akinek az átgondolt passzok, az emberi képességeket meghaladó labdavezetés és a halálos lövések mellett volt érzéke rákacsintani minden szép nőre a nézőtérén, és hátrafésülni lenyalt haját, megesküdtött a családjára és Františka sírjára, hogy ő lesz Lošonc legjobb futballistája.

A háború véget ért, a város és az emberek is kezdtek feleszmélni a magyar lobotómiából és újra tanultak járni, beszélni és gondolkodni. A gőzmalomból, amely egykor egész Szlovákiát ellátta búzával, néhány hosszú hónapon át még felszállt a füst. Öregapa az apjával visszaköltözött Lošoncra, ahol az élet kezdett lassan visszatérni a régi kerékvágásba és kátyúkba. Öregapa nem felejtette el a fogadalmát, és néhány éven belül az ifjúsági csapatból az öreg és tapasztalt matadorok közé küzdött fel magát, akik az első ligában játszottak és piáltak, köpködték a bagót, a hajukat hátrafésülve hordták, fedetlen mellkasuk az edzéseken kigyúrt, szőrös és izzadt

dium, in the middle of which a huge sycamore tree stood, would be insufficient. Thousands of pieces of turf were thus carried to the main square in the town and cascading tribunes, snack bars and coffee kiosks erected roundabout. Within a month and a day a new stadium had been built in the middle of Lošonc with the largest capacity of any in Upper Hungary. It was appropriately named *Újvilág* – the New World.

On that memorable day, there were reputedly one hundred and one thousand people crammed into the stadium. People sat on each other's knees or stood on each other's heads, hung from lamp-posts and perched on stilts; some of the local landed gentry even followed the match from a miniature airship. When the players ran out on to the pitch, the stadium roared like a drunken siren, sending out a wave of sound which rippled around the whole world. It was said that when the American president, Theodore Roosevelt, heard the roar, he was so startled he spilt boiling tea on his groin. After which he always walked around bow-legged like a jockey.

Those who saw the match with their own eyes were unanimous in saying that it was the greatest match in the history of modern football. Debrecen thrashed Graz 7:1, with Mátyás Popó scoring all eight goals. It was a celebration of sport and of Lošonc's rebirth; the town had shaken off the depredations of the blue plague and, now rejuvenated, could continue in its struggle for survival. When Grandad witnessed the artistry of the legendary Swallow, his ingenious passes, superhuman ball control and lethal shots together with his success in winking at every pretty woman in the crowd and combing back his brylcreemed hair, he vowed both on his family and Františka's grave that he would become the best footballer in Lošonc.

The war ended and the town and its people started to recover from the Hungarian lobotomy as they learned to walk, speak and think again. Smoke once again started to issue from the steam mill which had once supplied the whole of Slovakia with wheat. Grandad and his father moved back to Lošonc, where life was slowly returning to its old ways. Grandad did not forget about his vow and within a few years, had advanced from the youth

volt. Lošoncon az összes nő úgy szerette őket, mint a bukott királyokat, beengedték őket a hálószobájukba, amikor férjeik elmentek az éjjeli műszakba.

Öregapa hátvédként játszott, gyors volt, magas és megbízható. Megvolt benne a futballistákra nem jellemző alázat, de szükség esetén erős volt, mint a vasárnapi gulyás. Miután a rettegett Hajnáčka elleni mérkőzésen mindkét csatárnak eltörte a lábát, ezt követően pedig saját kezűleg ellátta őket, az öreg matadorok befogadták maguk közé, és a közönség kedvencévé vált. Azt követően mindenki csak Drevo-rubač-nak hívta.

Öregapa máig visszafojtott lélegzettel beszél Lošonc és Opatová emlékezetes rangadójáról, ez utóbbiban a bátyja, Laco volt a csatár. A mérkőzésnek végérvényesen el kellett döntenie, ki lesz a déli részek futball monarchája. A nézőtér zsúfolásig megtelt, a nézők között pogácsa, kisüsti és felvillanyozó izgalom körözött, futballhuligánnak tartottak mindenkit, aki nem fehér inget vett fel.

Közvetlenül a mérkőzés vége előtt Tarr Béla, a legyorsabb opatovái középpályás és az egyetlen gluténérzékeny a pályán, beadta a labdát a Lošonc kapuja elé, és mindkét Krajči fivér megindult rá. A kapus nem tévovázott, bevetődött közéjük, ökle keményebb volt, mint egy fiatal cigánylány mellbimbója. Öregapának eltörte az orrát, és kiverte három első fogát, Laconak szétverte az alsó állkapcsát. Egyikük sem játszotta végig a mérkőzést.

Lošonc 2:1-re verte Opatovát.

Amikor a viadal véget ért, és az öltözőbe támológó játékosokat körbevette az újságírók és az epekedő özvegyek hada, egy hosszú gesztenyebarna hajú, halk lány beszaladt a pályára, és összeszedte öregapa fogait. Akkor még senki sem sejthette, hogy ez minden idők legnagyobb szerelmének kezdete volt Lošoncon.

Néhány nappal az emlékezetes rangadó után nagy táncmulatságot tartottak a híres Szűsz kávéházban. Az utcán sült kukoricát árultak, a vendéglátó ipari egység bejárata előtt kiöltözött polgárok sora kezdett kígyózni és a teremben, amelyet magas ablakok és díszes boltozat töltött ki, a híres cigányprímás, Rudi Dani tüzelte fel a lábikrákat és a slicceket. Jabak Ottó építész szecessziós életet és olyan helyiségekbe vezető titkos katakombákat álmodott a helyre, amelyek-

to the senior team where together with the other old and experienced matadors who played and quaffed at first league level, he spat out his chewing tobacco, combed his hair back and bared his rugged, hairy and sweaty chest during training. All the women in Lošonc loved them like fallen kings and admitted them to their bedrooms when their husbands were on night shifts.

Grandad played in defence and was fast, tall and reliable. He had an unfootballer-like humility about him but when necessary, could be as sharp as Sunday goulash. After unintentionally breaking the legs of both the opposing strikers in the match against the dreaded Hajnáčka – and then personally attending to their injuries – he was accepted by the old matadors as one of their own and became a darling of the fans. From that day onwards, he was always called Favágó.

Even today Grandad is breathless when he recalls the famous derby between Lošonc and Opatova in which his older brother, Laco, played in attack. The match would finally decide who the footballing kings of the southern country really were. The stadium was full as pies, bottles of hooch and an electrifying excitement were passed from one spectator to the next and anyone not in a white shirt was classed as a hooligan.

Just before the end of the game, Opatova's fastest winger (and the only player with coeliac disease on the pitch), Béla Tarr, crossed the ball and both Krajči brothers ran to clear it from in front of their goal. The goalie, however, flew between them both with elbows sharper than the nipples of a gypsy girl. He broke Grandad's nose and knocked out three of his front teeth; Laco came out of it with a fractured jaw. Neither of the brothers finished the game.

Lošonc won 2:1.

When the match was over and the players, limping to the changing rooms, had become engulfed by crowds of news reporters and amorous widows, a quiet girl with long chestnut hair ran on to the pitch to pick up Grandad's missing teeth. At the time no one could have guessed that it was the start of the biggest love in Lošonc's history.

A few days after the memorable derby, there was a big dance held at the prestigious Szűsz coffee-house in the town. Grilled corn was being sold out in the street; in front of the café stretched a long line of elegantly dressed citizens and in the salon, with its

ben a nehéz urak könnyű hölgyekkel szórakoztak. A csigalépcsők korlátain meztelen csodák ereszkedtek le, a férfiak a kristálycsillárokon himbálóztak, és a kiömlött itóka patakjai a déli feslettség dühöngő óceánjában egyesültek. A táncmulatságból öregapa sem hiányozhatott. Törött orral, első fogak nélkül is ő volt a legszebb férfi a parketten.

Amikor a pultnál összetűzés támadt, elsőként lépett közbe. Néhány másodperccel később már a sétatányon állt egy girhes, görbe pofájú, összeszorított öklű passassal, skandáló részekkel körülvéve. Ki sem kellett gombolnia a mandzsettáját, fel sem kellett túrnie frissen mosott inge ujját, le sem kellett vennie Malevics mintájú rövid nyakkendőjét, hogy egy kemény jobboroggal padlóra küldje a pasast. Aztán meggyújtotta meztlábás Spartáját, mint a Lošonci James Dean, és a hitehagyottat elvitte a vállán a kórházba. Néhány nappal később a Timrava Gégéje című lošonci sajáttermékben megjelent egy cikk arról, hogyan ütötte ki egy csapásra Szabó „Talpa” Kornél, a salgótarjáni könnyűsúlyú ökölvívó bajnokot.

Amikor öregapa visszatért a táncmulatságba, több mint kétszáz részeg férfit és egyetlen lányt talált ott. A többi lány már hazament takarodó után apja, bátyja vagy vehemens férje védőszárnya alatt. A hosszú fehér ruhás fiatal nő félénken közelebb lépett hozzá, és odanyújtott neki egy véres zsebkendőt, amelyben megtalálta kiveret fogait. A lánynak szép neve volt, amelyet Dreavorubač, a Favágó azelőtt sohasem hallott.

Nagyanyám, Liana Krajčiová, született Skuhrová, ma hetvenhat éves.

Öregapám, Jano Krajči, ma nyolcvanegy éves.

Peřovská Flóra fordítása

Peter Balko (1988) szlovák író, forgatókönyvíró, dramaturg, magyarul az első önálló kötete 2021 őszén fog megjelenni.
Peter Balko (1988) Slovakian screenwriter, novelist.

Peřovská Flóra (*1986) műfordító, szlavista, tanár, a Csirimójó kiadó alapítója és művészeti igazgatója. Cseh és szlovák nyelvből fordít.
Peřovská, Flóra (1986) literary translator (from Czech and Slovak), teacher, Founder and Head of Art of Csirimójó Publishing House.

high windows and ornamental ceiling, Dany Ruby, the famous gipsy bandleader heated up the loins and groins of his audience. The architect, Ottó Jabak, had given the place a Secessionist charm as well as secret catacombs leading to private chambers where big burly gentlemen would entertain themselves with light ladies of easy virtue. Half-naked women draped themselves over the banister rails of the spiral staircases, men swung from the crystal chandeliers and rivers of spilt alcohol converged to form an ocean of southern debauchery. Grandad was, of course, there. And with his broken nose and missing front teeth, he was the best-looking man on the dancefloor.

When a fracas broke out by the bar, he was the first to intervene. A few seconds later he was standing on the terrace outside facing a wiry little man with a crooked mouth and clenched fists and surrounded by chanting drunks. He did not need to undo his cufflinks, roll up the sleeves of his newly-washed shirt nor remove his short tie with its Malevič motif before laying the man out with one hook. Then, like a Lošonc James Dean, he lit up an unfiltered Sparta and carried the beaten man to hospital over his shoulder. A few days later, there was an article in the town's *Timravin hrtan* newspaper about how a local footballer had floored the Salgótarján lightweight boxing champion, Kornel 'Talpa' Szabo, with just one punch.

When Grandad returned to the dance, he found there more than two hundred drunk men and just one girl. All the other girls had left at the end of the evening under the protective wings of their fathers, older brothers or domineering husbands. The young woman in a long white dress came up to him shyly and gave him a bloodied handkerchief in which he found his three missing teeth. She had a pretty name which the footballing Woodcutter had never heard before.

My grandmother, Liana Krajčiová, née Skuhrová, is now seventy-six years old.

My grandfather, Jano Krajči, is eighty-one.

Translated by Jonathan Gresty

Jonathan Gresty angol író, fordító, legutóbbi fordítása:

Jana Bodnárová: *Necklace /Choker* (2021)

Jonathan Gresty british translator, writer. Latest translation:

'*Necklace/Choker*' (Seagull Books, 2021) by Jana Bodnárová.

Piotr Socha: Kłamczuchy / Hazudósak és hazudozók

Piotr Socha (1966) grafikus, illusztrátor és egy méhészt fia. Legutóbbi kötete magyarul: *Fák* (2020)

Piotr Socha (1966) graphic designer, illustrator, son of a beekeeper. Latest book in English: *Trees* (2019)

Guzel Jahina:

A pandémia és a buborékjaink

Ez a mi pandémiánk az „együtt érzés” unikális tapasztalata az emberiség történelmében. A világ országait még sohasem egyesítette ilyen léptékű közös szerencsétlenség, és soha nem élték át együttesen a vele való küzdelem minden szakaszát. Se a két világháború, se az atomháború fenyegetése, se a hidegháború nem adta meg az emberiségnek ezt a tapasztalatot: mindig voltak egymással szemben álló táborok, voltak csatateretek, ahol egymásnak rontottak, és mindig akadtak országok, amelyek az egészet csak kívülről nézték. Úgy tűnt, nem létezhet egyesítő háború. De kiderült, hogy létezhet: a háború, melyet a pandémiával szemben hirdettek meg egyes államok vezetői, nem maradhatott lokális – és nagyon gyorsan globálissá vált.

Egy évvel ezelőtt az országok még különböző mértékben voltak érintettek. Volt, ahol már halottasházakat állítottak fel a tereken, és teherautókkal szállítottak el a koporsókat a holttestekkel, miközben máshol még nézők előtt rendeztek futballmérkőzéseket. A tömegmédia csatornáin keresztül bizonyos országokból valós időben, mondhatni egy emberként kaptunk információkat a helyzetről; míg más országokból hosszú hallgatás után érkezett az SOS jelzés – és csak feltételezni tudtuk, hogy ott, e hallgatás fala mögött szintén nem könnyű a helyzet.

Ma viszont már nyilvánvaló: a határok elpattantak, szétszakadtak a vírus nyomása alatt. Ma már a világ minden állama küzd a fertőzés ellen. A saját kerítése mögé bújva, a saját szigetén, a saját földrészén gubbasztva senkinek sem sikerült megúsznia a járványt.

Szétszakadtak a személyes határaink is: a mindent átható internet áttetsző világa láthatóvá teszi számunkra, hogy a földgolyó sok-sok pontján mi történik az emberekkel. Adatok a fertőzöttek és az elhunytak számáról, monarchák és államvezetők karanténba vonulása, elnökök nyilvános beoltása, képek idős emberekről a haláluk előtt, amint öregek otthonába zárva agonizálnak a Covidtól, és más idős emberek

Our pandemic represents a unique case of shared sensory experience in human history. Never have the countries of the world been so united by a common disaster on this scale. Never have the countries of the world had to endure every stage of such a disaster together. Neither during the two World Wars, nor amid the nuclear threat and the “Cold War,” did humanity experience anything like this. In the past, there were always opposing camps and battlefields arrayed against each other, with someone else standing on the sidelines. A war that unifies would seem to be a contradiction in terms; but, as it turns out, it can and does happen. When war was declared on the pandemic by the leaders of several nations, it could not remain localized. In no time at all, it became a global effort.

Pandemia and our bubbles

A year ago, the degree of involvement in this common process varied from one place to another. In some places, makeshift morgues were already being set up on city squares and streets, and coffins containing dead bodies were being loaded onto trucks. In other places, football games were being played in stadiums in front of myriad spectators. We learned about the situation as it unfolded in some countries from the mass media, in real time; “the whole world,” as it is called, was witness to it. Other countries, after prolonged silence, simply sent out an SOS. We could only suppose that there, behind that wall of silence, the situation was also fraught.

Today, however, it is clear: borders have collapsed. They gave way under the pressure of the virus. Today, all the governments of all countries are doing battle with the infection. Sitting on the sidelines—behind one’s own fence, on one’s own island—is not an option.

Our personal borders have also collapsed. The transparent world of the all-pervasive Internet allows us to see what is happening to large numbers of people in many parts of the globe. Reports about the numbers of infected and dying, the quarantining of monarchs and heads of state, the public vaccination of presidents, pictures of aging people confined to nursing homes,

hősies maratonfutásai, akik ezzel gyűjtenek pénzt a koronavírus elleni küzdelemre – mind az öt kontinensről szakadatlanul ömlik ránk az információ. Lehetetlen elfordítani a fejünket. Tudjuk, hogyan verik a rendőrök Indiában botokkal azokat, akik megszegik a karantént. Tudjuk, hogyan zokog a munkától elcsigázott nővér Olaszországban. Tudjuk, hogy Nairobi százezres nyomorgyeideiben a művészek hogyan írják a kerítésekre a jelszavakat arról, hogy kezet kell mosni – ez a legfőbb propagandaeszköz ott a pandémia ellen. Nem lehet mindezt nem tudni. A személyes információs buborékunk másfél évvel ezelőtt szanaszét fröccsent.

Ma úgy élünk, hogy sok mindent tudunk mások életéről. És ez azt jelenti, hogy együtt is érzünk velük. Mert az együttérzés, a másik ember érzéseire való reagálás az egészséges emberi psziché alapja, mely abban a pillanatban kezd megszületni, amikor a csecsemő először reagál az anyja mosolyára. A pandémia embe-ribbé tett bennünket. Ennek az ára: sok millió élet.

Soha nem volt még ilyen magas az emberi élet ára – a szó átvitt értelmében. A huszadik század elején és közepén (a háború alatt, a koncentrációs táborokban, a kísérleti atombomba-robbantások idején) a halottakat (az éhínségek vagy járványok áldozatait) milliókban számolták. A huszonegyedik század jóllakott és jól berendezett valóságában divatos lett szidni és beperelni az orvosokat, mert védjük a drága egészségünket még az egészségügyi személyzet nem kellőképpen udvarias viselkedésétől vagy a nem elég jól sikerült plasztikai műtét következményeitől is.

Soha nem volt még ilyen magas az emberi élet ára – a szó szoros értelmében. Hatalmas gazdaságok merültek tetszhalott állapotba, egész országok dermesztették le magukat, hogy lassítani tudják a betegség terjedését – vagyis csak azért, hogy több emberi életet mentsenek meg. Sok-sok milliárdba került ez a leállítás. És már másfél éve tart. Vannak országok, amelyek készek voltak nagyon drága árat fizetni polgáraik életéért. Máshol a lefulladó gazdaság mégiscsak kikényszerítette a karantén feloldását: kiengedték az embereket a munkahelyeikre, tudatosan kockáztatnak téve ki őket, és feláldozva a lakosság egy bizonyos

and dying alone without their loved ones beside them, and the heroic marathons of other elders in their own backyards, raising funds for the battle against COVID—these reports come to us without interruption from all five continents. It is impossible to ignore them. We know that the police in India beat those who defy the quarantine with billy clubs. We know that nurses in Italy are weeping from exhaustion. We know that artists in Nairobi's crowded slums are painting slogans on walls and fences about the necessity of handwashing, and that this is the primary means of propaganda against the pandemic. Today we cannot not know. Our personal information bubbles burst a year and a half ago, and they are now beyond repair.

Today, while living our own lives, we know a great deal about the lives of others. And this means that we sympathize with them. Because sympathy towards another person is the foundation of a healthy human psyche. It begins to form from the moment a baby first echoes its mother's smile. The pandemic has made us more humane. And the price paid for this was millions of human lives.

The price of human life has never been so high—in the most literal sense. At the beginning of the 20th century, those killed (victims of war, concentration camps, nuclear tests), and those who simply perished (from epidemics and famine), numbered in the millions. Now, in the sated comfort and prosperity of the 21st century, it has even become fashionable to wrangle with doctors and take them to court, to protect our precious health from the undue rudeness of medical staff, or for a botched case of plastic surgery.

The price of human life has never been so high, in the most literal sense. Powerful economies sank into a state of anabiosis—suspended animation. Entire countries came to a standstill, trying to slow the course of the disease, all for the sake of saving more human lives. The cost of this pause in daily activity was many billions. And this pause has already lasted for a year and half. Some countries, it turned out, were prepared to pay very dearly for the lives of their citizens. In others, lagging economies forced them to lift the quarantine

MA ÚGY ÉLÜNK, HOGY SOK MINDENT TUDUNK MÁSOK ÉLETÉRŐL.

százalékát. A pandémia alatt az emberiségnek próbára kellett tennie a kultúra évezredei alatt felgyűlt emberiességtartalékát.

A kultúra soha nem is foglalkozott mással, mint az emberiesség nevelésével, vagy másképp fogalmazva, az emberi élet értékének növelésével. Ma a feladata meglepő módon megváltozott, és nagyon gyakorlattá vált. Ma a kultúra mankó, amelyre a politika, a gazdaság és az egészségügy támaszkodik. Láthatatlan mankó, melynek nem is vagyunk a tudatában, de nagyon fontos. A zenészek és színészek streamingelt lakáselőadásai, az üres konzervatóriumokból közvetített élő koncertek, az internetes mozikban vetített filmpremierek, az új könyvek online bemutatói – ezekből merítünk erőt a karantén nehéz hétköznapijaihoz. Ma a kultúra a normális élet fájdalomcsillapítója, amíg ez az élet vissza nem tér valamilyen elfogadható mederbe.

Az elmúlt másfél évben a kultúra hozzáférhetőbbé vált: az országhatárok és az emberek személyes határai mellett elpattantak az egyes múzeumok, konzervatóriumok, kiállítótermek és galériák, színházak és operaházak határai is – ma a világ bármely pontján virtuális sétát tehet az ember a madridi Pradóban vagy a moszkvai Tretyakov Képtárban, meghallgathatja a Bécsi Operaház premierjét, vagy megrendelhet egy virtuális idegenvezetőt Szingapúrban.

A pandémia szétválasztotta az emberiséget, megnehezítve vagy akár lehetetlenné téve az emberek helyváltoztatását a földgolyón. De ugyanakkor egyesített is bennünket – neki köszönhetően elpattantak a személyes, állami és kulturális határok, melyek közé addig bezárkóztunk. Az „együtt érzésnek” ezt a tapasztalatát már nem felejtethjük el. Az már beleíródott az emberiség anamnézisébe.

M. Nagy Miklós fordítása

Guzel Jahina (1977) orosz író, forgatókönyvíró, legutóbbi kötete magyarul: *A Volga gyermekei* (2020).

Guzel Shamilyevna Yakhina (1977) Russian writer, screenwriter.
Latest book in English: *Children of Volga*.

M. Nagy Miklós (1963) József Attila-díjas műfordító, író, esszéista.
Angol, orosz és spanyol nyelvről fordít.

M. Nagy Miklós (1963) writer, translator (from English, Russian and Spanish), essayist.

and allow people to return to schools and businesses, consciously putting a percentage of the population at risk. The pandemic became a test of the accumulated humaneness of thousands of years of human culture.

In all ages, culture has occupied itself first and foremost with nurturing and educating humanity; or, to put it another way, with increasing the value of human life. Today, the goal of culture has taken a surprising turn. It has become an applied technology. Today, culture has become a crutch on which politics, the economy, and public health rests. The crutch is invisible and intangible, but crucial. The streaming of concerts from the living rooms and home studios by musicians and actors, the broadcasting of live concerts from empty concert halls, film premières in Internet cinemas, online book launches—from all of these we gather strength for the not insignificant trials of life under quarantine. Culture today is a palliative, until such time as life resumes its familiar course and returns to its usual patterns.

Over the past year and a half, culture has become more generally accessible. Along with the borders of countries and the personal boundaries of individual human beings, the borders of museums, concert halls, exhibition centers and galleries, theaters, and opera houses have collapsed. Today, from any place in the world, we can stroll through the Prado in Madrid or the Tretyakov Gallery in Moscow, listen to premières at the Vienna Opera House, or book a virtual guide in Singapore.

The pandemic has divided humanity by hampering, or interrupting altogether, the movement of people around the world. And it has united us, too—by bursting the bubbles (personal, governmental, political, cultural) that enclosed us. It is no longer possible to dismiss, or to forget, this experience of shared sympathy and recognition. It is already inscribed in the anamnesis of humanity.

Translated by Polly Gannon

Polly Gannon amerikai fordító, tanár és varró. Elsősorban orosz nyelvről fordít.

Polly Gannon American teacher, translator, and quilter.

Anne Pikkov (1974) észt illusztrátor, grafikus.

Anne Pikkov (1974) Estonian illustrator, graphic designer.

Anne Pikkov: Bus

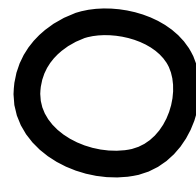
Rebecca Maria Salentin:

Egyedül a kéktúrán

A Kékestetőre vezető út annyira szűk, hogy szinte elvész a magasra nőtt fű alatt. A görbenövésű bükkfák csomókban sorakoznak a meredek lejtőn, mint egy elfeledett fasor a semmiben. Egy kőhalomra helyezett sötét fejfa egy szerencsétlenül járt fiatal történetét meséli. Előttem egymásba torlódnak a sűrű fakoronákkal fedett dombok, puhák és teltek, mint egy halom gyapjúgombolyag. A távolban kékesen fénylik a Mátra láncolata.

Teli palackokkal indultam útnak, ezért aránylag nyugodt maradok, amikor kiderül, hogy az első forrás ki van apadva. Úgyis lesz még három másik az útvonalon. Azért elővigyázatosságból eltekintek a tésztafőzéstől, helyette müzliszeletet és puffasztott rizst eszek.

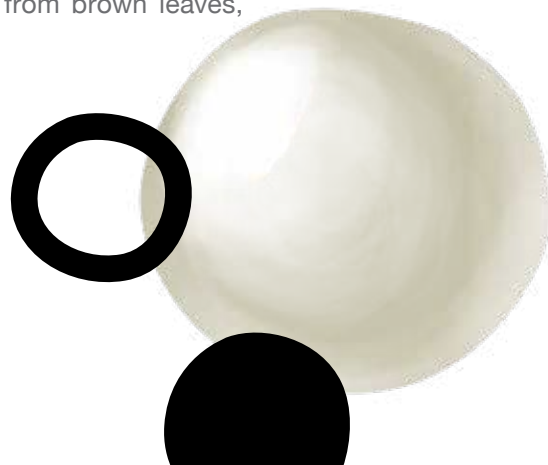
A hőség sűrű és fullasztó, a fák árnyéka sem nyújt menedéket előre. A második forrásnál barnás pocso-lya áll, négy felpuffadt hasú döglött béka lebeg a víz tetején. Ezt is inkább kihagyom. Koraestére elérek az utolsó két forráshoz. Két hatalmas fenyő között üresen áll egy erdészház, ennek két oldalán kell lennie a forrásoknak. A ház mögött sötét fák és sűrű szederbokrok közé ágyazódva egy kis rét található. A ház előtt egy meghajlott fapad és egy korhadt asztal. Hosszú ideje nem ült itt senki. Tökéletes hely a sátorveréshez. Ledobom a hátizsákom, fogom a palackokat és nekilátok megkeresni a forrásokat. Az erdészháztól nagyjából húsz méterre, a bozót közepén áll egy budi. Kinyitom az ajtót. Annyira tele van szőve pókhálással, hogy belegondolni se merek, mikor használták utoljára. Mobiltelefonnal a kezemben kitapogatom az aljnövényzet alatt azt a területet, ahol az egyik forrásnak kellene lennie. Barna avaron kívül nem találok itt semmit. A második forrás is annyira ki van száradva, hogy ha a GPS nem jelezné, hogy épp a forrás előtt állok, nem is sejtethetném, hogy itt máskor víz folyik ki a hegyből. Maradt még pontosan 200 milliliter vizem. Miközben száraz puffasztott rizst eszek és azon tana-kodom, nem lenne-e bölcsebb még most felmászni

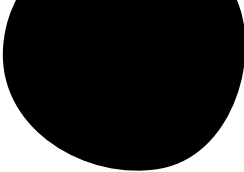

The path to Kékestető is so narrow it almost vanishes between the high grass on either side. Gnarled beech trees grow crooked along the steep slope, a forgotten boulevard. A dark *fejfa* on a heap of stones tells of a young life lost. Ahead of me, hills dense with treetops rub up against each other, soft and ruffled like piled-up balls of wool. The Mátra mountain range shimmers blue in the distance.

I started out with my bottle full, so it doesn't bother me when the first spring turns out to be dry. There are three more along today's leg. To be on the safe side, I decide not to cook pasta and eat muesli bars and rice cakes instead.

The heat is thick and soupy, the air barely cooler beneath the trees. The second spring is a brackish brown puddle, four dead frogs floating in it with bloated stomachs, and I leave that water hole behind me too. I reach the last two springs in the early evening, on either side of a large vacant forester's lodge flanked by two giant firs. Behind the house, a small even patch of grass, embedded in dark trees and dense brambles. In front, a sagging wooden bench and a weather-beaten table. No one has eaten here for a long time now. The perfect place to camp. I cast off my backpack, pick up my bottles and set out in search of the springs. About twenty metres away from the lodge, in the middle of the thicket, is an outside toilet. I open the door. The inside is so draped in spider's webs that I don't want to know when it was last visited. My phone firmly gripped, I stomp through the underbrush to the spot where the first spring is marked. But aside from brown leaves,

a csúcsig, motormorajlásra leszek figyelmes. Körbesprintelek az erdészház körül, elfutok az erdei útig, és még épphogy, de meg tudom állítani az elhaladó terepjárót.

Nincs víz a jármű vezetőjénél, csupán egy fél üveg jeges teája van.

– Azzal is nagyon sokat tudna segíteni rajtam. Szinte semennyi vizem nem maradt, minden forrás kiapadt és csak holnap délelőtt jutok fel a hegycsúcsra.

– Itt fog aludni? – kérdezi elképedve. Nem szívesen árulom el idegen férfiaknak, hogy hol alszom, de reflexszerűen igennel válaszolok a kérdésére.

– Egyedül? – kérdezi, és már most bánom, hogy nem hazudtam.

Tudok hozni önnek vizet.

– Nem, az nem szükséges, a jegestea elég lesz nekem holnapig. Innen már nem kell hosszú utat megtennem. Köszönöm.

Miután elment, elgondolkodom, vajon nem lenne-e mégis jobb másik alvóhelyet keresni. Ugyanakkor olyan szép és idilli itt, nem szeretnék elmozdulni innen. Megiszom a jegesteát, felállítom a sátrat és megmosom a fogam. Mikor bemászok a sátorba, motormorajlást hallok, az erdészházhoz vezető utat megvilágítja egy autó, amely közvetlenül a sátor előtt áll meg. Kinyitom a cipzárt, s közben attól tartok, hogy el akar üzni innen az erdész, majd még jobban megijedek, amikor meglátom, hogy az a férfi jött, aki a jegesteát adta. Feszülten állok a fényszóró fényében és az autó felé bámulok. A férfi kiszáll. Az üléshez nyúl. Majd három üveg vízzel közelít felém. Ahogy közben néz, érzem, pontosan tudja, hogy milyen hatással van rám ez a helyzet. Messzire előre nyújtja a palackokat, a mimikáján és testbeszédén látom, hogy ő is kellemtlenül érzi magát.

Alone on the Kéktúra

I find nothing. The second spring, too, is so dry that I wouldn't even guess water usually flows from the mountain there, if the GPS signal didn't tell me I was standing right in front of it. I have exactly 200 millilitres of water left. As I eat a few dry rice cakes and wonder whether it makes sense to climb to the next peak after all, I hear the sound of an engine. I sprint around the lodge, run to the forest path and just manage to stop the passing Jeep.

The driver doesn't have water; just half a bottle of iced tea.

'That would be a big help. I've almost run out of water, all the springs are dry and I won't get to the peak until tomorrow morning.'

'Are you sleeping here?' he asks, taken aback. I think it's generally unwise to tell strange men where I'm sleeping, but I automatically say yes.

'All alone?' he asks, and I already regret not lying.

'I can bring you some water.'

'No, that's not necessary, the tea will do fine until the morning. I haven't got much further to go. Thank you.'

Once he's gone, I wonder whether I ought to sleep somewhere else. But this place is so beautiful and idyllic that I don't feel like moving on. So I drink the iced tea, put up my tent and brush my teeth. Just as I'm crawling under the canvas I hear an engine, the road to the lodge is illuminated and a car drives almost up to my tent. I open the zip, fearing the forester has come to chase me off, but then I get even more of a shock; it's the man who gave me the iced tea. I stand tense in the headlights, staring at the car. The man gets out of the car. He reaches down to the seat. And walks towards me with three bottles of water. Judging by the way he looks at me, I sense he knows exactly how the situation comes across. He stretches his arms away from his body; by his facial expression and this gesture, I can tell he feels uncomfortable himself.

– Csak vizet hoztam. Egy nő, ráadásul egyedül van úton, nem hagyhattam itt víz nélkül, akkor nem tudtam volna nyugodtan aludni.

Odanyújtja a palackokat és közben igyekszik nem túlságosan közel hajolni. Átveszem őket, megköszönöm, de továbbra is feszült vagyok. Azonnal el is búcsúzik és elhajt. Egy darabig fontolgatom, hogy mégis máshol kellene aludnom. Aztán elengedem. Egyszerűen tökéletes ez a hely. Annyira békésnek látom, hogy úgy alszom ott, mint egy kisbaba.

Egészen addig a pillanatig, amikor az éjszaka közepén a sátrat hirtelen nappali világosság övezi és rázkódni kezd a föld. Vihar zeng a hegycsúcsok között. A meghittnek vélt helyemet az erdészház előtt szabadon álló két hatalmas fenyő miatt már nem látom annyira tökéletesnek. Reszketve fekszem a sátorban, számolom a másodperceket a villámok és a dörgések között. A vihar természetesen épp felettem tombol. A két fenyő pedig messze a legmagasabb a környező fakoronák között. Arra gondolok, hogy az erdőbe menekülhetnék. De az ijedtségtől mozdulni se bírok. Mereven fekszem a matracomon, és hangosan beszélek magamban:

– A fenyők biztosan száz éve itt állnak és bizonyára több ezer vihart túléltek már – próbálom biztatni magam, hiszen egyedül a sötét erdőben rohángálni nem feltétlenül tűnik biztonságosabbnak, mint a sátorban maradni.

– Minden rendben lesz, minden jól alakul majd – mantraszerűen ismételve ezt a mondatot, miközben a villámok ritmusában újra és újra összerezzenek.

‘I’m just bringing water. You’re a woman traveling alone, I couldn’t leave you without water, I wouldn’t have got a wink of sleep.’ He hands me the bottles, trying not to get too close. I accept them, grateful but still sceptical. Then he says goodbye and drives off immediately. I briefly consider looking for another place to sleep. But then I stay put. This spot is simply perfect. The whole place feels so peaceful I sleep like a baby.

Up to the moment when my tent is lit up bright as day in the middle of the night, and the earth shakes. Thunder crashes between the mountaintops. My previously snug spot between the two gigantic fir trees no longer seems such a great idea. Shivering, I lie in my tent and count the seconds between thunder and lightning, over and over. The storm is directly above me, of course. And the firs tower over the forest roof, the highest trees for miles. I consider fleeing to the forest. But I’m so shocked I can’t move a muscle. I lie stiff as a board on my camping mat, talking to myself: ‘Those firs must have been there a hundred years and survived a thousand storms,’ I try to comfort myself; running through the forest alone in the dark doesn’t seem a much safer prospect than staying in the tent.

‘It’ll be fine, it’ll be fine.’ I repeat the words like a mantra as I flinch at each lightning flash.

Luckily, though, my luck stays with me as usual. The storm passes just as quickly as it approached. At least for a few hours; it starts up again at dawn. This time, I take down my tent at the first rumble. I manage to gather everything up just before heavy rain starts falling, and I wait out the worst in a mountain hut. Then I can finally set out on the last few kilometres to the mountaintop. On Kékestető, gravestones, wooden posts, candles, pictures and ribbons commemorate hundreds of fatal motorbike accidents.

On the crest of the Mátra, an army of dead trees stick up in the air, as straight as candles. Downhill, the wide forest path is sodden by the torrents of rain.

Catarina Sobral (1985) portugál grafikus, illusztrátor, író. ►

Legutóbbi könyve magyarul: *Hihetetlen könyv* (2020).

Catarina Sobral (1985) Portuguese graphic designer, illustrator, writer. Latest book in English: *Impossible* (2019)

Catarina Sobral: Bubbles

Most is szerencsém van, mint mindig. Amilyen gyorsan felkerekedett, olyan gyorsan el is tűnt a vihar. Legalábbis néhány órára. Pitymallatkor előlről kezdődik az egész. Most az első zengésekkor lebontom a sátrat. Még épp időben sikerül összekapnom mindent, amikor erőteljesen elkezd esni az eső. A legnehezebb részét egy menedékházban ülve várom ki. Ezt követően végre nekiindulhatok a hegycsúcsra vezető utolsó kilométereknek. A Kékestetőn sírkövek, facölöpök, gyertyák, képek és szalagok emlékeztetnek több száz szerencsétlenül járt motorkerékpárosra.

A Mátraháton elhalt fák hada mered nyílegyenesen a magasba. Sáros a lefelé vezető széles erdészút, fellágyult a viharos esőzéstől. A vastag agyagcsomók nehéz súlyként tapadnak a lábamhoz. Taposok, gázolok. Mikor egy völgymedernél az út végre szárazabb lesz, és a sár nagyobb darabokban le tud válni a cipőm talpáról, nemcsak a lépések lesznek könnyebbek, hanem a gondolataim is.

Nem marad más, csak a lépéseim és a lélegzetem ritmusa, a fák susogása a könnyű nyári szellőben. Már csak a rovarok zümmögésére, az útmenti érett szederre, egy a hegy felett köröző ragadozómadár vijjogására és a szélben ingó és hullámozó rétre figyelek. A békák a kitaposott erdei utak sáros pocsolyáiban ülnek. Akad vízisikló is, ami itt hűsöl. Ahogy árnyékom a hűvös menedékhelyük felé vetül, a hüllők elmerülnek a víz alá, elbújnak a sárban. A levegő illata, mint a moha és a nedves avar, földes, fűszeres.

Krausz Bence fordítása

Rebecca Maria Salentin (1979) német író, esszéista. Magyarul még nem jelent meg kötete.

Rebecca Maria Salentin (1979) German writer, essayist. Recent publication „Klub Drushba – 2.700 Kilometers on the International Mountain Trail of Friendship from Eisenach to Budapest” (2021)

Big clumps of clay stick to my feet like heavy weights. I wade and stomp. Once the path gets drier at last in a dell and the mud comes away from my soles in coarse chunks, my footsteps – and my thoughts – grow lighter.

And then there is nothing but the rhythm of my walking and my breathing and the rustle of leaves in the light summer breeze. All I focus on now: the buzz of insects, the ripe blackberries at the edge of the path, the screeches of a bird of prey circling above the mountains and the swing and sway of the grasses in the wind. Frogs perch in the muddy puddles along the rutted paths. Grass snakes too seek out the cooling rainwater. The amphibians dip beneath the surface, burrowing into the mud as soon as my shadow crosses their watery refuge. The air smells of moss and damp leaves, earthy and tangy.

Translated by Katy Derbyshire

Katy Derbyshire angol tanár, műfordító, német kortárs irodalmat fordít, többek között Olga Grjasnowa, Clemens Meyer és Heike Geissler műveit, továbbá műfordítást tanít és a V&Q Books kiadó vezetője.)

Katy Derbyshire was born in London and lives in Berlin. She translates contemporary German writers including Olga Grjasnowa, Clemens Meyer and Heike Geissler. Katy also teaches literary translation and heads the V&Q Books imprint.

Krausz Bence (1984) fordító, tolmács. Legutóbbi fordítása: Mészáros Sándor: *Ki szavatol a lady biztonságáért?*

Földényi László: *Esterházy köszöntő*, Csehy Zoltán: *A primszámok világossága* (In: *Esterházy. Über das wunderbare Nachleben der Worte*.)

Krausz Bence (1984) translator, interpreter. Latest work: Esterházy. *Über das wunderbare Nachleben der Worte*.

Prágát júniusban általában ellepik a turisták a világ minden tájáról, és a belvárosban olyan vásári látványosságokba botlunk, amelyek nem az építészeti kincsek, a művészeti galériák vagy a múzeumok gyűjteményei miatt érkezőket célozzák. A város történelmi központját hintók és veterán autók szelik keresztül-kasul, a gyerekeket szelídített papagájok várják, bohócok hatalmas szappanbuborék-fújójával, sőt még vízi buboréklabdák is. Az épp egy gyerekre méretezett felfújható műanyag gömbökben a Prágát felkereső csöppségek a Moldva felszínén gurulhatnak, ahonnan a prágai vár képeslapra illő panorámája tárul közvetlenül eléjük.

A buborék biztonságos, de áporodott levegőjű

Idén júniusban csak elvétve akad Prágában turista, a látványosságok üzemeltetőinek többsége a lockdown alatt összecsomagolt, és odébb állt, de akik maradtak, még nagyobb igyekezettel próbálják magukhoz csábítani a kósza látogatót. *„Want to have great fun? Come and try to walk on water. Water zorbing Prague 10 am till night,”* – csalogatja a vendégeket a Károly híd közelében egy földbe szúrt tábla a partfalnál, és az érdeklődőket kedvezményekkel igyekeznek megnyerni: *„Today special 200-CZK or 8€ – 150 CZK or 6€.”* A vendégcsalogató már több hete ott áll. Valahányszor elmegyek mellette, ott várakoznak a leeresztett buborékok, miközben minden érdeklődés nélkül elúszik mellettük egy hattyú a fiókáival és egy nutriacsalád. A nutria invazív élőlény, amely az új évezredben foglalta el a cseh folyók torkolatát, aggodalommal töltve el a környezetvédőket. A fenséges hattyúk már senkit sem hoznak ki a sodrából, pedig ők is a távolból érkeztek, és csak a második világháború után szaporodtak el a természetben.

A turizmus, sok más ágazattal együtt, másfél évre leállt. A közösségek visszahúzódtak magukba. Be-

Pavla Horáková:

Under normal circumstances, Prague in June is swarming with tourists of all nationalities. You can hardly walk around downtown without stumbling upon countless hokey amusements for those who have not come to admire the masterpieces of historical architecture, art galleries or museum collections. Horse-drawn carriages and pseudo-classic cars cruise the old streets; children can pet a trained parrot, watch a clown blow giant bubbles, or tumble on water in a giant plastic bubble. Water zorbing offers Prague's smallest visitors a chance to watch the postcard-perfect vista of the Prague Castle while rolling this way and that on the Vltava river.

Inside a Bubble: Safe, But a Bit Stale

This summer, you will only find a precious few tourists roaming the streets. Providers of tawdry street entertainment have mostly packed up and moved on to greener pastures; but those who remained try their hardest to entice the occasional visitor. *“Want to have great fun? Come and try to walk on water. Water zorbing Prague, 10 am till night,”* promises a sign on the waterfront near the Charles Bridge, amping it up by offering discount rides: *“Today special 200-CZK or 8€ – 150 CZK or 6€.”* The sign has been there for weeks, sad and lonely. A passing swan with a flock of cygnets and a family of nutrias floating downstream show no interest in the deflated plastic orbs lying forlornly on the shore. Nutrias are an invasive species that have colonized the Czech rivers in the new millennium, much to the environmentalists' concern. The majestic swans, on the other hand, seem to bother no

zártak az államok, utánuk a városok, kerületek, háztartások. Az egyes ember is önálló buborékká vált, saját maszkba zárt leheletét hordozza. „Senki sem különálló sziget” – írta 1624-ben John Donne angol költő. Négy évszázaddal később igyekeztünk rácsfolni a szavaira. Az egyes emberek közötti lehető legnagyobb fizikai távolság lett hivatott megmenteni az életet, az egészséget, az egészségügyi rendszerek működőképességét. A gyülekezési és kijárási tilalom hónapokig izolációban tartotta az embereket. A magányosan élők teljes elkülönítettségben találták magukat. Mindenki a lakása burkában, egyedül a képernyő vagy a kijelző előtt.

Tavaly és idén az egyik amerikai együttes úgy döntött, hogy a koncertjein ahhoz hasonló hatalmas levegővel töltött buborékokat fog használni, mint amilyenek most hiába várják az ifjú turistákat a prágai folyóparton. A felfújható gömbök lehetőséget teremtettek, hogy a karantén viszonyai között is rendezhessenek koncerteket. A zenészek a színpadon és a nézőtérrel a közönség is a ballonokba volt zárva. Mindegyik gömbbe hangfalat, egy üveg vizet, törülközőt és vész esetére egy cetlit tettek. Ha a belső túlhevül, megtelik hideg levegővel. A műsor végeztével a buborék elgurul a kijáráshoz, az ajtóban szétnyílik, az utasa pedig újra felhelyezi a maszkot a szájára és az orrára. Az együttes éneke úgy vélte, hogy várhatóan ez a fajta találkozás lesz az új norma. Ez akkoriban volt, amikor még nem

one, even though they too are migrants who have only spread in the wild after the Second World War.

Travel, like many other areas of human activity, has gone on hiatus for the past eighteen months. Communities have withdrawn and retreated into their own shells. Countries, provinces, cities and households have gone on lockdown. People have built bubbles around themselves, even their breath confined within a mask. “No man is an island entire of itself,” wrote English poet John Donne in 1624. Four centuries later, we seem intent on proving him wrong. Physical separation was supposed to save lives and keep the healthcare system from collapsing. Curfews and bans on public gatherings have kept people in seclusion for months on end. Those who live alone found themselves living in complete isolation: each confined to their own shell, sitting lonely by their monitor or phone display.

An American rock band decided to stage a live concert using giant, human-sized bubbles, similar to those waiting in vain for child travelers on the Prague waterfront. The inflatable orbs offered a chance to perform for a live audience even during the pandemic restrictions. Both the audience and the band on stage each had their own capsule. Inside each bubble was a supplemental speaker, a bottle of water, a towel, and a sign for emergencies. If the bubble got too hot, it was refilled with cool air. Once the show was over, each bubble would be rolled back to the exit, the person inside would step out and put on their mask again. The band’s frontman was convinced that this type of event would become a new normal. Back then, vaccination was still in its initial stages and none of us knew if and when our turn to get the shot would finally come. Living in isolation seemed the only way to stay safe and keep others safe.

We stopped communicating up close and personal, no longer touching or smelling one another; we have donned masks and encapsulated ourselves within our bodies, letting nothing in or out – not even thoughts and opinions. Our echo chambers and filter bubbles

kezdődött el a tömeges oltás, és egyikünk sem tudta, mikor jut neki vakcina, ha jut egyáltalán. Az elszigetelt élet tűnt az egyetlen megoldásnak, hogy ne fertőződjünk meg, és mást se veszélyeztessünk.

Többé nem kommunikáltunk egymással közről, érintéssel, szagokkal és illatokkal, a maszk alatt betokozódtunk a testünkbe – semmi idegennek nem volt szabad bejutnia, és belőlünk sem juthatott ki semmi. A jelek szerint valami hasonló ment végbe a gondolkodás területén is. A már korábban is létező véleménybuborékok még jobban megkérgesedtek. Amikor a közösségi hálón összeesküvéselmélet-hívók vagy oltásellenesek vitáiba botlom, gyorsan elmene-külök. Amikor Prága központjában egy biztonsági intézkedések elleni tüntetés mellett haladok el, mintha a 19. századi kolerázadások korába csöppennék, amikor a tömegek Európában orvosokra és hivatalnokokra támadtak, akik fertőtleníteni próbálták a kutakat, ám a nép körében az a vélekedés járta, hogy az uraságok meg akarják mérgezni őket. Akkor is, ahogy ma is, némelyek úgy

gondolták, hogy a járványt szándékosan terjesztették el, hogy így csökkentsék a szegények vagy a más módon nem kívánatos népek populációját. Hasonló és ennél még vadabb nézetek ma is közszájon forognak. De én ezekkel nem akarok foglalkozni, és a terjesztőik elől bezárákózom a rokonszemléletűek közösségébe.

A történelmi tapasztalat azt mutatja, hogy az izolacionizmus rövid ideig működik, hosszú távon azonban nem vezet semmi jóra. Csakhogy a saját ösztöneink az ellenkezőjét parancsolják – hogy dugjuk homokba a fejünket minden elől, ami nincs ínyünkre, vagy hadakozunk ellene. A gondolati izoláció káros, de egyben önvédelem is. Megkíméljük magunkat egy csomó negatív érzelemtől, frusztrációtól és kétségbeeséstől, ugyanakkor szegényebbek leszünk a másik oldal nézőpontjával, amellyel ugyan nem értünk egyet, amely azonban gondolkodásra serkenthet minket, és nem enged szellemileg eltespedni.

A buborék belseje biztonságos, de áporodott levegőjű. Megóv a külső veszélytől, de közben sebezhetőbbé is tesz, mert nem edződünk meg, nem acélozzuk meg magunkat. A buborékoknak köszön-

IT IS IN A BUBBLE'S NATURE TO BURST EVENTUALLY

are sealed even tighter than before. Whenever I encounter a conspiracy theorist or an anti-vaxxer on social media, I hightail it from the discussion as fast as I can. When I pass by people protesting against the Covid restrictions, I feel as if I have just fallen back in time, to the Cholera Riots of the 19th century, when

mobs in Europe would attack health workers and sanitary officers trying to decontaminate wells, believing they were in fact trying to poison them. Just like today, some people

were convinced that the disease was being spread purposefully, to reduce the number of the poor and the undesirable. The claims peddled by today's conspiracy theorists are often even more far-fetched. I deal with them by not dealing with them at all, hiding within a bubble of those who share my views.

History teaches us that while isolationism may work for a time, its long-term consequences are none too good. But we can't help our own instincts, which urge us to stick our head in the sand or get in full denial mode whenever we encounter something that clashes with our world view. As harmful as it may be, isolating yourself from differing opinions can be an act of sheer self-preservation. It can save you a lot of negative emotion, frustration and despair. On the flip side, opinions you disagree with can still force you to think, instead of remaining resolutely stuck within your own world view.

hetően tudunk a vízen járni, félelem nélkül élvezni egy koncertet, de meg is fulladhatunk bennük.

Semelyik buborék sem lehet száz százalékgig zárt, fontos hát a szűrés megfelelő beállítása. Ha az említett amerikai együttes koncertjén a buborékoknak egyszerre kellene védeniük a bennük levőket a fertőzéstől, és megakadályozni, hogy megfulladjanak, a levegőellátó rendszert kétirányú szűrővel kellene felszerelni. Ezenkívül minden buborékba kellene egy érzékelő, amely a szén-dioxid koncentrációját figyelve időben jelezné, hogy ki kell másznunk, vagy cserélni kell a levegőt. A véleménybuborékokban is ilyen képzeletbeli érzékelőkre lenne szükség a káros anyagok és az áporodottság mérésére.

Egy biztos: egyszer minden buborék kipukkad, és a belsejébe behatol valami a külvilágból, legyenek azok gondolatok, vírusok, a tenyészetből vagy a kastélyparkokból elszabadult nutriák és hattyúk vagy a kijelölt határokat ősidők óta átlépő emberek. A levegő, a gondolatok, az emberek és más élőlények cseréje azonban elkerülhetetlen, és majd az idő dönti el, ki és mi marad fenn.

A moldvai nutriák és hattyúk idegenek Csehországban, ahogy messziről került ide talán az összes olyan mezőgazdasági terményünk is, amely nélkül létezni sem tudnánk. A vízi buboréklabdák sem tartoznak a gótikus vagy barokk Prágához. De eljutottak ide, akár csak a nutriák és a hattyúk. Csak idővel derül ki, hogy a koronavírus további áldozatai lesznek-e, kitaszítja őket a város önnön védekezőképessége, vagy meghonosodnak a Moldván, és a hradčanyi panoráma állandó részeivé válnak.

Fordította: Koloszar Péter

EGY BIZTOS: EGYSZER MINDEN BUBORÉK KIPUKKAD

The inside of a bubble is safe but a bit stale. Bubbles both protect us and make us more vulnerable. They allow us to walk on water or enjoy a concert, but they can choke us to death.

No bubble can be sealed hermetically; you need a properly adjusted filter if you want to exist in one. If the orbs separating the concert fans from one another were to protect them from infection while still letting them breathe, they would need a two-way filtering system, purifying the air both on the way in and out. Each bubble would have to be equipped with a sensor monitoring the concentration of carbon dioxide that would signal that it's time to step out or get fresh air – something our opinion bubbles would benefit from as well.

It is in a bubble's nature to burst eventually, letting some of the outside world in: thoughts, virus particles, nutria and swans escaped from their pens and palace parks, or people who cross our carefully guarded boundaries. Circulation of air, thoughts, people and living organisms is inevitable; only time will tell who and what is here to stay.

The nutria and swans in the Vltava are not native to Czechia, but neither are most agricultural crops we now grow and consider essential. The plastic zorbs seem out of place among the Gothic and Baroque buildings of the old Prague; but they are here, just like the swans and the nutria. Time will tell whether they fall victim to the pandemic, expelled by the city's own immune system, or whether they will become a permanent part of Prague's cityscape.

Translated by Lucie Mikolajkova.

Koloszar Péter (1972) filmforgalmazási szakember, műfordító.

Cseh kortárs prózát fordít, többek között Jáchym Topol,

Jiří Kratochvíl vagy Jiří Drašnar műveit.

Koloszar, Péter (1972) film distributor, literary translator of Czech contemporary literature eg. Jáchym Topol, Jiří Kratochvíl Jiří Drašnar.

Lucie Mikolajkova cseh műfordító, tudományos, irodalmi szövegeket és forgatókönyveket fordít cseh nyelvről angolra.

Lucie Mikolajkova translates literary texts, scientific/journalistic articles and film scripts from Czech into English.

Pavla Horáková (1974) cseh író, rádió riporter és műfordító, legutóbbi könyve magyarul: *A valóságértelmség elmélete* (2021).

Pavla Horáková (1974) Czech author, radio journalist and literary translator.

Erdődi-Juhász Ágnes:

Hús

Apámat két hullaszállító fejtette le az asztalról, a viaszosvászon az arcára tapadt. A hordágyon sem tudták egyenesbe fektetni, ügyetlenül gyömöszölték a zsákba, belemerevedett a testébe a görbület.

Apámra négy nappal a halála után találtunk rá, felsőtestével a konyhaasztalra borulva, arca szétlapult a tömörfa-lapon. A szájától alig arasznyira hevert egy darab sült hús, mintha haldoklás közben sem vágyott volna másra, csak, hogy még egy utolsót haraphasson belőle. A hús nyirkos volt, és az apró, csipkés szélű penészpettyek úgy ültek ki rá, ahogy a jégkristályok a márványsírbolt tetejére. A szálasra tépett rostok felett még ott volt a műfogsorának nyoma.

Néztem apámat, ahogy holtában bámulja a húson mászkáló, zöldpotrohos legyeket. Hogy ő volt-e olyan bűdös, vagy mellette a hús, nem tudnám megmondani. Fojtogató bűz terjengett a konyha áporodott levegőjében. Erre a tömény, záptojással vegyes rothadó krumplicsagira gondolok, amikor anyám azt mondja, hogy már biztosan a szappanbuborékban lebeg. Jelentősegteljesen kezd bele, a mondat végén a hangja mégis megremeg, talán arra gondol, apám súlyát nem bírja el néhány tucat molekula, hiába csábító a szivárványos interferencia. Anyám szerint ennyi az élet, viseljük, amit kell, aztán ott a megérdemelt, véget nem érő lebegés.

Meat

Two people came in from the morgue wagon to remove Dad from the table with the oilcloth stuck on his face. They couldn't lay him straight even when on the stretcher, his body was so stiff and crooked that it was awkward to shove him into the plastic bag.

We found Dad four days after he died, with his upper body fallen onto the kitchentable and his face flattened on the solid wood surface. A few inches away from his lips there was a piece of roast as if the only thing he would have desired when dying was to have one last bite. The meat was damp and the tiny spots of mould crystalline like frost on a marble tombstone. The fibres of meat torn into filaments still had the marks of his artificial teeth.

I was watching my father dead, as he is staring at the flies with green abdomens prancing on the meat. Was it him that was bloody stinky or the meat, I would not be able to tell. There was a pungent smell in the putrid air of the kitchen. I am thinking of that intense odour of eggs gone bad mixed with the smell of rotten potatoes when Mum says that he must already be floating in the soap-bubble. She starts with significant seriousness but her voice still trembles towards the end: she is possibly thinking that a few molecules won't be able to hold my father's weight, no matter how attractive the rainbow interference is. According to Mum this is life, we bear what we have to and then we get to float endlessly.

My head is thumping in the rhythm of Mum's teaspoon clattering against the teacup; fragments of words are falling away. I picture a sleepy soul buzzing around and the bubble resonates in my head. I think of the soul as a fly, perhaps because a fly would not be expected to talk about its awful loneliness here inside the shiny bubble. It accepts if there is too much shit on it, rubs its segmented legs against each other, its wings sometimes get stuck on the wet wall of the bubble. If it was me having had to

Anyám teáscsészéhez kocogó kanálával azonos ritmusban lüktet a fejem, csak foszlányosan jutnak el hozzám a szavak. Elképzelem, ahogy álmosan döngicsél a lélek, a fejemben rezonál a buborék. A lelket légynek képzelem, talán mert egy légytől senki nem várja, hogy elmondja, mennyire borzasztóan magányos itt bent, a csillogó vízhártya közepében. Ő be-lenyugszik, ha túl sok rajta a szar, összedörzsöli ízelt lábait, szárnya néha a buborék nedves falához tapad. Ha nekem kellett volna apámmal együtt élni, lehet, a mennybéli közös hozsánna helyett én is a magányos lebegést gondolnám eszményinek.

Gránátalmával álmodok, a héjától fosztott, élénkvörös gumó ott van a két tenyerem között. Beleharapok, államról vörös cseppek peregnek az ostyafehér járólapra. Rágom tovább, szemhéjam reszketeg napellenző, a gyümölcs húsába fúrom az aromát. A következő falatnál fémízű melegség csorog a nyelvemre. Kinyitom a szemem, széttrancsírozott agyvelő hever a kezemben, nyálkás hártya és skarlátszín vérrögök. Sodródok vissza a valóságba, hiába szorítom össze a szememet, inkább enném tovább a nyers agyat, mint hogy négy órán keresztül a gyűrt lepedő ráncai közt hiába keresselek. Géza az ablak alatt pattintja a sört, hétvégén hajnalban kezd, egyik kezében kávé, másikkban dobozos Soproni. Mindig végignéző, ha melltartó nélkül viszem le a szemetet.

share a life with Dad, perhaps I too would consider lonely floating as heavenly, instead of a shared hosanna in the highest.

I am dreaming of a pomegranate, peeled, bright red bulb between my two palms. I am having a bite, red drops falling from my chin onto the tiles white as the communion wafer. I continue chewing, my eyelids are tremulous sunshades, I am hiding my face into the flesh of the fruit. With the next bite some warm metallic taste is on my tongue. I open my eyes to find a mess of brains in my hands, slimy membrane and scarlet bloodclots. I am drifting back into reality no matter how hard I am squinting my eyelids, I'd rather keep on eating raw brains than look for you in vain amongst the wrinkles of crumpled sheets for four hours. Billy is popping a beer open under the window, in the weekends he starts work at dawn, coffee in one hand, a can of beer in the other. He is always staring when I take the rubbish out with no bras on.

I still don't know if Dad meant it as a joke when under the recipe of the ten kg sausage-meat on a Royal Vodka notepad he casually added that he never intended to keep the baby when I was going to be born. Since he already has two pieces of daughters, this is there too, on the paper, not even piece but pc, he just did not happen to weigh my sisters in kilograms. I picture him sitting on the sofa with the spring flowers pattern, that smells like a puddle full of cigarette stubs; or as if the hibiscus flowers with their fat stigmas were rotting under his ass. He is bending over the coffeetable putting on his second, horn-rimmed spectacles on top of the others and now he sees reality refracted through a double lens. He's pressing the pen onto the paper, it is drawing a violet ink scraping under his hand. Meat, intestine, black pepper, cumin, garlic. Salt was missing, there was an unwanted child instead.

The salt is in me, here, under my eyelid, I am desperately trying to hold on to it but since you left it has been dripping away dissolved in water. Two people came in from the morgue wagon to remove Dad

Ma sem tudom, apám tréfának szánta-e, amikor a tíz kiló kolbászhús fűszerezése alá hanyagul odavetette a Royal Vodkás jegyzetpapírra, mint egy mellékes apróságot, hogy nem is akart megtartani engem. Merthogy van már két darab lánya, ez is ott van a lapon, nem is darab, hanem db, épp csak kilóra nem mázsálta meg a nővéreimet. Elképzelem, ahogy ott ül a tavaszmintás kanapén, aminek olyan a szaga, mint a csikkekkel teleszórt pocsoljának; vagy mintha a vastagbibés hibiszkuszok poshadnának a sege alatt. A kisasztal fölé görnyed, a szarukeretes szemüveget is az orrára teszi, a másik elé, most két lencsén megtörve látja a valóságot. Rászorítja a tollat a papírra, ibolyaszín tintát húzva serceg a keze alatt. Hús, bél, bors, kömény, fokhagyma. A só kimaradt, helyette lett a végén a nemkívánt gyerek.

A só bennem van, itt, a szemhéjam alatt, próbálom konok mód ott is tartani, de mióta elmentél, vízben feloldva csordogál kifelé. Apámat két hullaszállító fejtette le az asztalról, a viaszosvászon az arcára tapadt. A hordágyon sem tudták egyenesbe fektetni, ügyetlenül gyömöszölték a zsákba, belemerevedett a testébe a görbület. Miután kigördült a halottaskocsi az udvarból, írtam neked. Nem azt, hogy kezdjük újra, csak, hogy jó lenne, ha megint itt ülnél a konyhában velem. Elképzelem, ahogy itt vagy, a halványkék, törött támlájú széken, a fejed kissé balra hajtod, a szemöldököd íve kismul, amikor a halántékokat dörzsölöd. Az igent mindig kétszer mondod egymás után, egyszer a nemet, és valahogy élehetőnek képzeled az életet. Tudni szeretném, ha az összes szót kimondanád, az vajon elég lenne-e neked. Úgy érezném, végre lett bennem is valami, egy-egy hangfoszlány, zavaros zöreij, nem csak a magába visszaforgó, kongó üresség? Vagy akkor arra várnék, beszélj tovább mindenféle nyelveken, s ha már lengyelül, spanyolul, meg a holt nyelveken is minden elfogyott, nyugodt szívvel engednék-e el. Vagy

from the table with the oilcloth stuck on his face. They couldn't lay him straight even when on the stretcher, his body was so stiff and crooked that it was awkward to shove him into the plastic bag. After the morgue wagon left the courtyard, I messaged you. Not that we should start again, but just that it would be nice if you were sitting here with me in the kitchen. I imagine you are here on the light blue chair with the broken back, your head slightly tilted to the left, your eyebrows smoothening out as you are rubbing your temple. When you say yes, you always say it twice, when no, only once and you consider life somehow liveable. I would like to know, if you spoke all of the words, would that be enough for me? Would I finally feel like there is something in me too, fragments of sounds, confused noises, not only the hollow emptiness always returning into itself? Would I ask you to keep talking in various different languages and when we have been through Polish, Spanish and even the dead languages, would I calmly let you leave? Or would I beg and whine like a dog at the door for you to think of new ones, even if they are a mass of nonsense words? Talking only to me, so that I can watch you till the connection breaks between my retina and my brain, or till my eyeball pops like a frozen, inert soap bubble?

Mum comes in and puts flowers in the vase on my bedside table. She says I am strong. I nod and do not say that it is only instinct that I am unable to keep my head under the bathwater long enough. I'm watching the flowers fading for four days while I am not doing anything else but waiting for a reply from you. The petals of the daffodils are dry and curling up. The tulip is more proud, it does not show that it is dying but when I touch them, they let the petals go.

Mum is floating in a bubble, Dad is locked into a rotting mass of flesh shaped like a marblestone. I would only like to be a tree, or at least some weed, that has roots.

On the fifth day I chuck the flowers and the vase too. I go knock on Billy's door, he starts feeling me up right at the entrance. He's fucking from behind, and I am examining the dishes in the sink that have plenty of wooly, green-haired mould. He is asking if it's nice.

szűkölve könyörögnék, mint ajtó előtt a kutya, hogy találj ki újakat, legyen formátlan, zagyva massa a szó? Szóljon csak nekem, hogy nézhesselek, míg retinám és agyam közt megszakad a kapocs, vagy a szemgolyóm megpattan, mint a mozdulatlan fagyasztott szappanbuborék?

Anyám jön, vázában virágot tesz az éjjeli-szekrényem tetejére. Azt mondja, erős vagyok, bólintok, nem mondom, hogy csak ösztön és képtelen vagyok elég ideig a kádban a víz alatt tartani a fejemet. Négy napig nézem, ahogy a virágok fonnyadnak, és nem teszek mást, csak várom, hogy válaszolj. A nárciszok szirma száraz, felpöndörödik. A tulipán büszkébb, nem látszik rajta a halál, de ha hozzáérek, elereszti a szirmait.

Anyám buborékban lebeg, apám bezárva egy márványkockára metszett, rohadó hústömbbe. Én csak egy fa szeretnék lenni, vagy legalább valami kóró, aminek van gyökere.

Az ötödik napon a csokrot vázástul a kukába dobom. Kopogok Géza ajtaján, már a küszöbön markolászni kezdi a mellemet. Hátulról dug, közben a mosogatóban az edényeket figyelem, ezeken van bőven bolyhos, zöldszőrű penész. Azt kérdezi, jó-e. Bólintok, közben nem tudom eldönteni, hányjak inkább, vagy sírjak-e. Marja a sav a torkomat, nyeldek, az edényekre hányok majd, döntöm el, ettől megnyugszom picit. Gyors volt, mondja Géza, udvariasságból nem mondom, hogy igen, hagyom végigfolyni a combomon.

Rágom a kolbászt, sok mustárt nyomok rá, ne érezem a szám szélére kiülő, sötétsárga, nehéz zsírcseppeket. Összecsavart újságpapírral csapkodom az ablakban a legyeket. A telefon hang nélkül villog az asztal közepén. Azt írod, kórházban voltál, ne haragudjak, estére itt leszel.

Nem hánytam. Sígni mindig könnyebb.

I nod but I hesitate if I want to throw up or simply cry. Acid is eating my throat, I swallow, and decide that I will vomit onto the dishes and this consoles me somewhat. It was quick he says, I'm being polite in not saying yes it was, I let it run down on my thigh.

I'm chewing on the sausage with plenty mustard, so that I cannot taste the dark yellow, heavy drops of fat sitting in the corners of my mouth. I am swatting the flies in the window with a newspaper roll. The phone is in the middle of the table; it's on mute but a notification comes up. You're saying you've been in hospital, you are sorry, you'll be here by the evening.

I did not throw up. It is always easier to cry.

Translated by Sára Szabó

„Szörnyű az emlékezés,
de még szörnyűbb,
ha nem emlékezel.”

(Svetlana Alekszijejics: *Nők a tűzvonalban*)

“It's terrible to remember,
but it's far more terrible,
not to remember.”

(Svetlana Alexievich: *Women in the Line of Fire*)

André Ferenc:

Foszfor és verejték

I.

A Győzelem téren gyülekezünk.
Haragunk célirányos, árnyékában
Gyalázatosan egynek érezzük magunk.
Jöttünk megkent torokkal
Üvölni a jólétben szunnyadókra,
Rázni az öklünk kiürült székházakra,
Melyekben büntudat hiánya
Kísért éjszakánként.
Elég esestnek találtattunk,
Hogy minket gyámolítson a győzelem.
Egyre áthatóbb a zshivaj, tenyerünkben
Izzadnak az igazság néma kövei.
Hisszük, hogy végre kipukkadhat
A harminc éve hízó arrogancia.

II.

A foszfor és verejtékszagú
Remény rögtön a fejembe száll,
Fel sem tűnik, hogy dübörög a föld,
Amíg meg nem pillantom
A Gorkij park irányából menetelő hadosztályt.
Fekete, százfejű tank masírozik felénk.
Az alkony hadüzenete. Karhossznyi
Ágyúkból paprikaspray-vel pumpálják
Arcunkba a felsőbb parancsokat.
Rendezői utasítás szerint a sereg
Százfelé szakad, s egyesével,
Kezük helyén gumibottal
Rontanak ránk a hűség zsoldosai.
Mint kiszakadt táskából a gyöngyök,
Szóródik szilánkjaira a riadt tömeg.

Phosphorus and sweat

I.

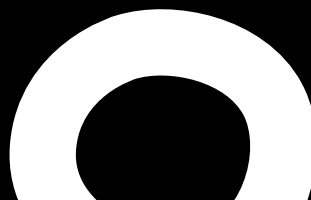
We gather in Victory Square.
Our anger is focused, in its shadow
We feel shamefully one.
We came with our throats anointed
To howl at those who doze in prosperity,
To shake our fists at empty buildings,
In which the absence of remorse
Haunted by night.
We have been found to be fallen enough
To be supported by victory.
The din is ever louder, in the palm of our hands
The mute stones of justice are sweating.
We believe that at long last the arrogance
that has been growing fat for thirty years may burst.

II.

Hope with the smell of phosphorus
And sweat goes straight to my head,
I little notice that the earth is rumbling,
Until I espy the regiment
Marching from the direction of Gorky Park.
A black tank with a hundred heads rumbling towards us.
The evening's declaration of war. From cannons
An arm's length, with pepper spray,
They pump the higher orders in our faces.
The army breaks into one hundred parts
With choreographed precision, and one by one,
With nightsticks in hand,
The mercenaries of loyalty fall upon us.
Like beads from a torn purse,
The terrified crowd scatters in splinters.

Üvöltve feszül egymásnak
A hazaszeretet két pólusa.
Tarkómon ütés nyilall,
Állkapcsom csattan a földön,
Arcomon minden elkenődik,
Szememen, orromon, számon habzó
Buborékokban folyik ki
Az ellenállás. Gerincemre
Zömök térd nehezedik,
Hátrafeszíti karjaim,
Koszorúba fonja őket.
Erős, magabiztos kezek emelnek fel
És visznek, mint eleven koporsót.
Egy ablak nélküli dubába dobnak,
Rá a többi testre, akik már
Ott nyöszörögnek a fanyar sötétben.
Tömör feketeség gomolyog,
Mondhatatlan úr települ rám,
És szétfolyok a lomha időben.
Merev csattanással zúdul ránk
Egy hunyorgó utcalámpa fénye.
A foglárók kirángatnak az autóból,
És becipelnek a rendőrségre.
Olyan feszesen áll rajtuk az egyenruha,
Vajon kitől tanultak ilyen szépen vasalni?
Odabent sercegő neonfolyosók
Bélrendszerében bolyongó salak
Vagyunk. Mindenkit máshová
Terelnek, engem két rendőrnek
Adnak át. Mindkettő kopaszodik,
Egyik köpcös, bajszos, folyton ajkát
Harapdálja, másik borotvált, szikár
És kiismerhetetlen.
Egy kis terembe vezetnek,
A szégyenzöld falakon nemzeti címer,
Semmi több. Leoldják rólam
A bilincset, de tudom, csuklómon
Még sokáig érezni fogom
Az igazság szorítását.

Howling, they strain against each other,
The two poles of patriotism.
A sharp blow to the back of my head,
My jaw clatters on the ground,
Everything smeared on my face,
Resistance flows forth in bubbles
From my eyes, my nose,
My mouth. A stumpy knee
Presses heavy on my spine,
My arms pulled tight behind my back,
Twisted into a wreath.
Strong, confident hands lift me up
And carry me like a living coffin.
They throw me into a windowless van,
On top of the other bodies already
Whimpering in the bitter dark.
A thick blackness billows,
An unspeakable emptiness settles over me,
And I flow apart in sluggish time.
With a rigid crash the light
Of a flickering streetlamp pours on us.
The guards yank me out of the car,
And drag me into the police station.
The uniforms so tight on their bodies,
Who taught them to iron so well?
Inside, we are slag moving
Through the bowels of sizzling
Neon hallways. Everybody herded
in a different direction, they turn me over
to two policemen. Both balding,
One of them fat, with a fat moustache,
Always biting his lip, the other clean-shaven and lean
And inscrutable.
They lead me into a small room,
The national coat of arms on the shame-green walls,
Nothing else. They take the handcuffs
Off me, but I know that for a long time
I will feel on my wrists
The grip of justice.

III.

A magasabb a piros-fehér Converse
Cipőmre mutat, kérdi, ez micsoda,
Felelni akarok, de egy nyálbuborék
Csöppen ki a számon. Gumibotjával
Az asztalra csap, hosszan konganak
A csupasz falak. Azt mondja, vessek le
Mindent, kérdem, tessék, ismételi,
Vessek le abszolút mindent magamról,
Remegve vetkőzni kezdek, lassan
Csinálom, hátha meggondolja magát,
Hátha csak viccelt és mehetünk haza.
Nem találok a cipzárt, a gombokat,
A kapcsokat, ő csak néz, erőszakosan
Türkiz szemével végig a szemembe
Bámul. Közben a köpcös méreget, szinte
Hallani lehet nadrágjában a feszülő
Erekcióját, de a magas nem töri meg
A farkasszemet. Levetem az ingem, meglátja
Csuklómon a fehér szalagot. Azt mondja,
Ez maradhat, ez lesz majd a belépőjegyem.
Kérdem, hová, de nem válaszol.
Lassan sikerül csak kikapcsolnom
A melltartót, ügyetlenül sodrom le
A bugyim, a zoknim húzom le
Utoljára. Azt mondja, forduljak meg.
Halkan beszél, de érthetően.
Megfordulok, azt mondja,
Hajoljak le, tessék, hajoljak le,
És fogjam meg a bokámat.
Lassan lehajolok és megmarkolom
A két lábam, bőrömön érzem
A bizsergő tekintetük.
Remegek, meztelenül lehajolva,
Szétfeszített farpofákkal. Érzem,
Ahogy belebámulnak a segglyukamba,
Fellátnak egész a gyomromig,
Látják, mit vacsoráztam, ők már
Most tudják, hogy reggel mit fogok
Szarni, fellátnak egész a szívemig,
Látják, ahogy vergődik, mint lyukas
Zászló a szélben. Látják, mikor
Csináltam először seggbe, látják azt is,
Mikor voltam utoljára férfival.
Látják a barázdákat, amiket érdes nyelve
Hagyott, látják az árkokat, amiket

III.

The taller one points at my red and white
Converse shoes and asks what the hell are those,
I want to answer, but a bubble of drool
Drips out of my mouth. He whacks the table
With his nightstick, the sound echoes
For a long time off the naked walls. He tells me
Take everything off, I say I beg your pardon,
He repeats himself, take everything off, everything.
Shaking, I start to undress, I do it
Slowly, perhaps he'll change his mind,
Perhaps he was joking and we can go home.
I can't find the zipper, the buttons,
The clasps, he just watches, stares at me
With his violently turquoise eyes
The whole time. Meanwhile, the fat one measures me up,
You can almost hear his erection pressing
Against his pants, but the taller one doesn't break his
stare.
I take off my shirt, he sees the white band on my wrist.
"You can leave it on," he says.
"It'll be my entry ticket."
"Entry ticket to where?" I ask, but he doesn't reply.
I manage to unhook my bra, but slowly,
I clumsily push my panties down
And pull my socks off last.
He tells me to turn around.
He's speaking quietly but clear.
I turn around, he tells me
Bend over, come on, bend over
And clasp my ankles with my hands.
I slowly bend over and grab
My feet, I can feel their gazes
Tingling on my skin.
I am trembling, bent over naked,
My buttocks pulled apart. I can feel
Them staring into my asshole,
They can see all the way up to my stomach,
They see what I had for dinner, they know
What I will shit when morning comes
They see all the way to my heart,
They see it writhing, flapping,
A tattered flag in the wind. They see the first time
I took it up the ass, and they see
The last time I was with a man.
They see the furrows that his rough tongue

Borostája karcolt, látják azt, ahogy
 Szipogva a hátamra élvez, látják,
 Mennyire fáj nekem a hazám.
 Ott állnak és belém bámulnak,
 Mintha tévét néznének,
 Mintha anyjuk gesztenyebarna szemét
 Bámulnák. Ha a szem a lélek tükre, akkor
 Beleim a félelem csikorgó folyosói.
 Állok ott, libabőrözöm a hidegtől,
 Fagyos a cement, a huzat birizgálja
 Hátamon a pihéket, a verejték
 Atkái, rühei rohangálnak rajtam, a
 Pinám egy felfeszített kagyló, amiből
 Kibányásztak mindent, seggem egy ország
 Elvirágzó lelkiismerete. Az ánuszrózsámon
 Érzem a leheletüket, várom, mikor nyúlnak
 Végre hozzám, mikor döngölik hozzám
 Magukat, mikor kezdődik el az alapos
 Üregi motozás, mikor dugják belém
 Szárazon a gumibotot, de semmi,
 Csak röhögnek és néznek engem,
 Mert még az is hatalmukban áll,
 Hogy hozzám se érjenek.

IV.

Agyamban dübörög a vér, mintha
 Száz bakancs tapodna rajta,
 Mindjárt szétrobban, mint vizeslufi.
 A két rendőr szúrós szagú,
 Automatás kávét kortyol,
 Szotyimag reccsen fogaik közt, felém
 Köpik a héját, egy része a földre
 Pereg, a többi pedig rám tapad.
 Sápadt bőrömön feketén világítanak
 A szégyen ornamentikái.
 Beszélnek oltásokról, lóerőkről,
 Horgász tippekről, politikus feleségekről, de rólam,
 Rólam egy szót se, egyetlen hangot sem,
 Legalább beszélj arról, hogy
 De megbasznál, mondd, hogy túl
 Gyapjas a pinám, mondd, hogy
 Egy rothadó kagyló, mondd bár azt,
 Hogy pénzért se, kezelj egy
 Kurva tárgyként, de vegyél
 Tudomásul, ahogy itt egyetlen
 Remegéssé görnyedek előtted.

Left, they see the trenches
 Scratched by his stubble, they see how,
 Gasping on my back, he comes, they see
 How much I ache for my country.
 They stand there and stare into me
 As if they were watching TV, as if they were staring
 Into their mothers' chestnut-brown eyes.
 If the eyes are the mirror of the soul,
 Then my guts are the creaking corridors of fear.
 I stand there with goosebumps from the cold,
 The cement is freezing, the draught tickles
 The down on my back, the mites and nits of sweat
 Run mad all over me, my cunt
 Is a clamshell pried open, out of which
 They have dug everything, my ass is
 A country's conscience in flower. I can feel their breath
 On the rose of my anus, I wait for the moment
 When they will touch me, press themselves
 Against me, when the thorough cavity search
 Will begin, when they will shove the dry nightstick
 Inside me, but nothing,
 They just laugh and look at me
 Because it is also well within their power
 Not even to bother to touch me.

IV.

The blood is pounding in my brain, as if
 A hundred boots were tromping on it,
 It's about to burst like a water balloon.
 The two policemen sip at coffees
 From the vending machine,
 They munch on sunflower seeds
 And spit the shells at me, some fall to the floor
 The others stick to my skin.
 They shine black on my pale skin,
 Ornaments of shame.
 They talk of vaccinations, horsepower,
 Fishing tips, politicians' wives, but about me,
 About me not a word, not a sound,
 At least talk about how
 Sure, you'd fuck me, say
 My cunt is too hairy, say it smells
 Like rotting fish, say you wouldn't do me
 If they paid you, treat me like a fucking
 Object, but take note of me, as I crouch
 Here in front of you, reduced to a single tremor.

De nem, órák, napok, évek telnek el,
Légüres mondatok indáznak belőlük,
De rólam egy szót se.
Végül, évezredek múlva
A szikár rám parancsol, álljak fel.
Nem mozdulok, ismételi, álljak
Már fel, ne kéresse magam.
Próbálok, de nem bírok
Kiegyenesedni, elengedem
A bokám, majdnem orra bukok.
Görbén, mint egy vazallus,
Rá emelem tekintetem. Röhögni kezd.
Kézembe adja ruháim,
Gyönyörűen összefogva, hibátlanul,
Mintha frissen a gyárból,
Ahogy még anyámnak se ment soha.
Arcán széles vigyor, azt mondja,
Köszöni szépen az estét, a viszont látásra.
Leoltja a villanyt és kimegy
A köpcössel együtt, engem meg otthagyt
Egyedül a hajnal derengő
Farkasvakságában.
Én meg apránként addig mocorgok,
Dörzsölöm a hátam, amíg sikerül
Kiegyenesednem a jeges szobában.
Mint egy bogár, roppant kicsinek
Érzem magam. Az ablakhoz vánszorgok.
Odakint a kelő napból, mint lőtt sebből,
Vörösen csordul a fény ki az utca kövére.

But no, hours pass, days, years,
Sentences empty as air flow from them,
But not a single word about me.
In the end, millennia later,
The lean one orders me to stand up.
I don't move. He says it again, stand up,
Don't beg for it, slut.
I try to, but I can't manage
To pull myself up, I let go of my ankles
And almost fall on my face.
Half bent, like some vassal,
I lift my gaze to him. He starts to laugh.
Gives me my clothes,
Beautifully folded, flawlessly,
As if fresh from the factory,
Better than mom could ever manage.
A big grin on his face, and he says,
Thank you very for much the evening, farewell.
Turns off the light and steps out
With the stumpy fat man, leaves me there,
Alone in the shimmering blindness
Of dawn.
Little by little I squirm, rub my back
Until I manage to stand up straight
In the ice-cold room.
I feel like a beetle, incredibly tiny.
I drag myself to the window.
Outside, the light from the rising sun spills red,
As if from an open wound, onto the stones of the
street.

Thomas Cooper fordítása

André Ferenc (1992) költő, slammer, műfordító.
Legutóbbi kötete: *Bújócskaverseny* (2020)
André, Ferenc (1992) poet, slammer, literary translator.

Thomas Cooper amerikai fordító, magyar, német és román nyelvről
fordít angolra többek között Kertész Imre esszéit, Herta Müller
verseit.

Thomas Cooper has published an array of translations of works of
literature and scholarly prose from Hungarian, German,
and Romanian, including essays by Nobel Prize-winner Imre Kertész
and poetry by Nobel Prize-winner Herta Müller.

Afonso Cruz: Bolha / Bubble / Buborék

Afonso Cruz:

**A gyerek az egy
olyan ember,
aki bemegy
a medencébe,
és aztán felnő**

**A child is a human
who gets into the
swimming pool
and grows**

A XIX. századi fizikus, Lord Kelvin egyszer azt mondta, egy szappanbuborék tanulmányozásán keresztül a világon mindent meg lehet érteni. Pontosan így kezdődött a bevezetésünk a tudományba, először szappanbuborékokat fújtunk, aztán megfigyeltük őket. Így indul a gyerekkor.

Dosztojevszkij *A félkegyelmű* című regényében a következőket írja a gyerekekről: „A gyereknek mindent el lehet mondani, mindent. Én mindig csodálkoztam: mennyire nem ismerik a felnőttek a gyerekeket! Még az apák és anyák sem ismerik saját gyerekeiket! A gyerekektől semmit sem kell eltitkolni azon ürügy alatt, hogy ők kicsinyek s hogy még jókor volna nekik egyet-mást megtudni. Mily szomorú és szerencsétlen gondolat! És mily jól meg tudják a gyerekek figyelni, hogy apáik őket kicsiknek, értelmetleneknek tartják, holott ők mindent megértenek. A nagyok nem tudják, hogy a gyerek még a legnehezebb dologban is igen fontos tanácsot adhat.”[1]

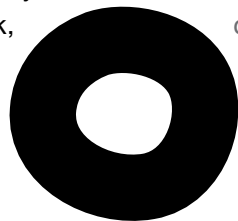
Egy másik könyvében, *Az író naplójában* Dosztojevszkij továbbgondolja állítását, miszerint egy gyerek elképesztő mélységgel látja át a dolgokat, és figyelemre méltó meglátással fedez fel és ír le olyan eseteket és fogalmakat, amelyekről mi úgy gondoljuk, hogy nagyon távol állnak tőle. Dosztojevszkij végül arra a következtetésre jut, hogy ők, vagyis a gyerekek, valószínűleg többet tudnak Istenről, Jóról és Rosszról, mint bármelyik jól tájékozott felnőtt.

The 19th century physicist Lord Kelvin said that you everything could be understood by looking at a soap bubble. In other words, it is through blowing soap bubbles and observing them, at the very beginning of our infancy, that we first become acquainted with science. On the topic of children, Dostoyevsky wrote, in his novel *The Idiot*: “Children can be told anything – anything. I’ve always been struck by seeing how little grown-up people understand children, how little parents even understand their own children. Nothing should be concealed from children on the pretext that they are little and that it is too early for them to understand. What a miserable and unfortunate idea! And how readily the children detect that their fathers consider them too little to understand anything, though they understand everything. Grown-up people do not know that a child can give exceedingly good advice even in the most difficult case.” In another of his books, *Diary of a writer*, Dostoyevsky further develops this idea that a child understands the world with a terrible profundity, seeing and describing with remarkable understanding issues and concepts which we assume to be completely beyond their grasp. He even states that children are capable of knowing more about God and Good and Evil than any informed adult.

Gyakran felteszik nekem a kérdést, amikor a legfiatalabb olvasókról és az őket is magába foglaló irodalomról beszélgetünk, hogy mi, írók bármilyen témát feldolgozhatunk-e, vagy azért van, amit jobb elkerülni. Dosztojevszkij a XIX. században világosan megadta erre a kérdésre a választ: „A gyerekeknek mindent el lehet mondani, mindent.”

Dosztojevszkij érvelésétől (vagy megérzéseitől) függetlenül, és persze figyelmen kívül hagyva azt a számtalan esetet, amikor nyilvánvaló módon mitizálják a gyerekkort, úgy hiszem, a lehetőségek széles tárháza áll rendelkezésünkre ahhoz, hogy bizonyos problémákat kezelni tudjunk, és egy kis erőfeszítéssel mindig megtalálhatjuk azt a nézőpontot, ahonnan nézve beszélni is tudunk róluk. Egy gyerekek az a képessége, hogy megdöbbentő módon és lefegyverző természetességgel reagáljon egy bonyolult problémára, csak azokat lepheti meg, akiknek nincs semmilyen kapcsolatuk a gyerekekkel, és ez még akkor is így van, ha gyakran túlzásba vesszük vagy romantikus módon idealizáljuk ezt a gyermeki képességet. Épp ezért fontos volna észben tartanunk, hogy bár egy gyerek valóban meg tud lepni egy felnőttet a tisztánlátásával vagy a válasza naiv szépségével, ez még egyáltalán nem jelenti azt, hogy ennek törvényszerűen így is kell lennie, és még azok is, akik hagyják, hogy elragadja őket ez a költői jelenség, nagy ritkán ültetik át a gyakorlatba, vagyis amikor valami bajuk támad, inkább gyógyszert szednek, orvoshoz futnak, megbeszélik egy jó baráttal, gyónnak, utánaolvasnak, mit ír erről egy filozófus, de sosem fordulnak egy öt-éves gyerekekhez.

Javier Naranjo, a kolumbiai költő összeállított egy gyűjteményt, amelyben különböző életkorú gyerekek által megfogalmazott szócikkekben olyan alapfogalmak meghatározásai szerepelnek, mint szerelem, pénz, barátság, szó, lustaság stb. *Csillagok háza*[2] című köny-

On the topic of younger readers and literature written for them, I am often asked if we – as authors – can cover any topic or if there are some that should always be avoided. Dostoyevsky answered this question emphatically back in the 19th century: “Children can be told anything – anything.”

Independently of Dostoyevsky’s arguments (or his intuition), and discounting the many examples of childhood being clearly romanticised, I believe that there exist countless ways of approaching a problem and that we can always, with a little effort, find the right angle from which to approach it. And the idea of a child surprising us by responding to a complex problem in a disarmingly straightforward way can only come as a surprise to people who have no contact with children, even despite all the exaggeration and romantic exaltation surrounding it. Yet it is important to remember that though children can indeed surprise adults with their answers, either because of the clarity of their revelations or because of their innocent beauty, this is by no means the rule, and even those who get carried away by the beauty of the concept rarely put it in to practice. In other words, when these people have a problem they might take a pill, see a doctor, talk to a friend, go to confession, quiz a philosopher; but none of them will ask a five-year-old child what they should do. The Colombian poet Javier Naranjo has compiled a collection of sayings invented by children of different ages, defining

vében olyan mondatokat találunk, amelyek tökéletesen alátámasztják Dosztojevszkij állítását. Lássunk rá néhány példát. Gyerek: „Van csontja, szeme, orra, szája, jár és eszik és nem iszik rumot és korábban megy aludni” (Ana María Jimenez, 6 éves); „Boldog ember” (Johan Sebastián Agudelo, 8 éves); „Emberi lények, néha rosszak, néha jók, sírnak, kiabálnak, játszanak, veszekszenek, megfürdenek, néha nem fürdenek meg, bemennek a medencébe, felnőnek” (Natalia Calderón, 6 éves); „Neki kell megcsinálnia a házi feladatot” (Luisa María Alarcón, 8 éves). Boldogság: „Az a boldogság, amikor a szeretet, a béke és a jó dolgok együtt vannak” (Carolina Haayen, 10 éves). Élet: „Érezni, megszületni és remélni, hogy valaki az valaki” (Juan Pablo Cardona, 12 éves). Megérkezni: „Amikor valaki elmegy valaki máshoz, és akkor az a valaki más azt mondja neki: de csodás, hogy eljöttél!” (Ana Cristina Henao, 8 éves).

Ezt jelenti annak az embernek a bölcsessége és poézise, aki még nem feledkezett meg a szappanbuborékok bűvöletéről.

Fordította Bense Mónika

Afonso Cruz (1971) portugál író, grafikus, zenész. Legutóbbi könyve magyarul: *Időtlen napló* (2020). Afonso Cruz (1971) Portuguese novelist, animator, illustrator and musician. Latest book in English: *The Books that Devoured my Father* (2020).

Bense Mónika (1972) Luzitanista, műfordító, nyelvtanár. Többek között José Luís Peixoto, Gonçalo M. Tavares, José Gil, Rui Cardoso Martins, José Eduardo Agualusa, Maria Velho da Costa és Clarice Lispector műveit ülteti át magyarra.

Bense, Mónika (1972) teacher, translator of Portuguese and Brazilian Portuguese literature. Latest translations are novels and short stories written by Clarice Lispector.

Rahul Bery angol fordító, spanyolról és portugálról fordít. Legutóbbi munkája: Afonso Cruz: *Kokoschka babája*.

Rahul Bery is an English translator. Latest translations are David Trueba's *Rolling Fields* (2020) and Afonso Cruz's *Kokoschka's Doll*.

certain fundamental concepts such as love, money, friendship, word, laziness, etc. His book, *House of Stars*, is full of sayings that support Dostoyevsky's point. Here are a few examples of the definitions given. Child: "Has bones, has eyes, has a nose, has a mouth, walks and eats and doesn't drink rum and goes to bed early" (Ana Maria Jiménez, 6); "Happy human" (Jhonan Sebastián Agudelo, 8); "They're humans, sometimes they're bad, sometimes they're good, they cry, they shout, they play, they fight, they have baths, sometimes they don't have baths, they get into the swimming pool and they grow"(Natalia Calderón, 6); "Responsible for homework" (Luisa María Alarcón, 8). Happiness: "Happiness is when love, peace and things are all together: (Juan Pablo Cardona, 12). Coming: "When someone goes to a house and the other person says: it's so wonderful you've come!" (Ana Cristina Henao, 8). This is the wisdom and the poetry of those who have not yet forgotten the wonder of soap bubbles.

translated by Rahul Bery

[1] Dosztojevszkij: *A félkegyelmű*. In: <http://mek.oszk.hu/09900/09938/09938.pdf>, p. 50. (utolsó megnyitás 2021. július 24.) Ford. Szabó Endre.
[2] *Casa de las Estrellas*. In: <https://universodeletras.unam.mx/app/uploads/2020/03/Casa-de-las-Estrellas-Laboratorio2.pdf>.

Rebecca Maria
Salentin

Piotr Socha

Petovská Flóra

Bense Mónika

Peter Balko

Thomas Cooper

Rahul Bery

Afonso Cruz

Erdődi-Juhász Ágnes

Catarina Sobral

Katy Derbyshire

Anne Pikkov

Szabó Imola Júlianna

Guzel Jahina

André Ferenc

M. Nagy Miklós

Pavla Horáková

Felelős kiadó:
Kollár Árpád
MISZJE

Szerkesztő: Borbáth Péter
Korrektor: Simon Bettina
A kötetet és a borítót tervezte:
Nagy Norbert
Nyomdai produkció:
Wunderlich Production Kft.

Jonathan Gresty

